

Å r s m e l d i n g

for Kriksesentersekretariatet 2001

sju kommunane har ein representant i styret, dei tilsette to, og leiaren deltar som sekretær for styret.

- Eg meiner ikkje det er rett å la dei kommunale representantane vera i fleirtal i eit krisesenterstyre. Krisesentra må sikrast full rett til å driva sjølvstendig kvinnepolitikk for å kjempa mot allvold mot kvinner, seier Smaadahl.

Ho understrekar kor viktig det er at dei kvinnene som

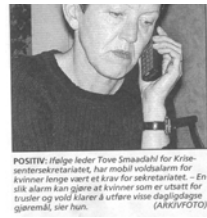

mot

KRISESENTRA: Talet på kvinner som søker til krisesentra aukar kraftig. Mellom 25 og 30 prosent av dei kvinnene som kontaktar krisesentra har vore utsette for drapstrugsmål.

Ein kvinnestikk som vurdar... (Ar Magnéli Folkestad)

- Det er berre når lagret er ute, at dei berre har kasta, seier Anita Lunde, som har 25 år krisesentra i landet. (Ar Magnéli Folkestad)

Knust over voldsdom på kvinnedagen

Jeg kan ikke tro det, sier kvinnen i 40-årene etter at lagmannsretten omgjorde voldsdommen mot hennes tidligere ektemann. Retten beralt mente han hadde prøvost mannen til vold.

Herb hebo: Draer søker avlytt kvinne opps fant i bånd mang fonsa som l se. Her en på

Justisdepartementet vil gi trusseluts Ny identitet

Personer som trues på livet, skal få anledning til å skaffe seg en helt ny identitet. En lov som er på trappene er særlig aktuell for kvinner på flukt.

- Vi gir absolutt kampen mot den kriminallitet. Det er snakk om enten å både-og. Vi mener må rittes både s griper og mot o om vi arbeider fo griperen, ider sk utvise vold og tr

sju kommunane har ein representant i styret, dei tilsette to, og leiaren deltar som sekretær for styret.

- Eg meiner ikkje det er rett å la dei kommunale representantane vera i fleirtal i eit krisesenterstyre. Krisesentra må sikrast full rett til å driva sjølvstendig kvinnepolitikk for å kjempa mot allvold mot kvinner, seier Smaadahl.

Ho understrekar kor viktig det er at dei kvinnene som

KRISESENTER

Det første krisesenteret starta i Oslo i 1978. I alt finst det 50 krisesenter og fem krisetelefonar for kvinner i Norge. To av krisesentra er offentlege, dei andre frivillige organisasjonar. Av desse er 13 tilknytte Norsk Kriksesenterforbund, og 26 er knytte til Kriksesentersekretariatet. Kriksesentra blir finansiert med 50 prosent statstilskott og 50 prosent kommunale tilskott. Reduserer ein kor blir det reduserer. Regj at tilskottas tektsys munans det skal 2004, m røde på nginga ei Om li ikkje me ring av

Domstolenes - uberettiget k

Norske domstoler hverken mener eller anty må tåle å bli voldtatt. Påstandene fra Likest ubegrunnet.

L ikststillingsutvalget og Barneombudet la i slutten av februar frem rapporten «Domstolenes holdninger i voldtekts- og nedleggelsessaker». Rapporten baserer seg på 248 tilfeller.

frengir at hui nstigele og m hui buket opp (aktje) ton i deli porten lar det bli fittet, og tinnar Suvit å

Halvparten av jentene

De voksne ser det ikke. Men rundt halvparten av unge jenter blir seksuelt trakassert på skolen - og enda flere på fritida. De blir kalt bore, fitte og ludder og må tåle å bli tatt på puppene og rumpa. Noen ganger skjer også direkte overgrep i skoletida.

prosent i talet på kvinner som søker kontakt i første kvartal i år.

Etterlyser kartlegging

Tve Smaadahl, dagleg leiar for Kriksesentersekretariatet, etterlyser eit initiativ frå styresmaktene for å få ei skikkelleg kartlegging av kva kvinner blir utsette for av vold.

- Ein del av den aukne kriksesentra registrerer, kan ha å

Innhold

Innhold	side 2
Organisasjonen	side 3
Kontaktutvalget	side 4
Møter i 2001 (2002)	side 4
Årsmøtet i 2001	side 4
Organisatorisk	side 5
Økonomi	side 5
Sekretariatet	side 6
Kontoret	side 6
Medlemssentre/telefoner	side 6
Statistikk fra krisesentrene	side 7
Nyhetsbrev	side 8
Engelsk informasjonsbrosjyre	side 8
Undervisningshefte	side 8
Film	side 9
Politisk arbeid	side 9
Høringer og innspill til offentlige rapporter	side 12
Undervisning og debattinnlegg	side 13
Aksjoner	side 14
Samarbeid og nettverk	side 15
Internasjonalt arbeid	side 18
Samarbeid med forskere og studenter	side 20
Media	side 21
Oppsummering	side 22
Vedlegg	side 23

Organisasjonen

Krisesentersekretariatet er en medlemsorganisasjon for 31 krisesentre/telefoner som arbeider med å sette problemstillingen til mishandlede og/eller voldtatte kvinner på dagsorden. Krisesentersekretariatet ble etablert i 1994, og blir drevet av en medlemskontingent basert på en liten prosentvis del av krisesentrenes/telefonenes totale budsjett.

Bakgrunnen for å danne Sekretariatet var et ønske om å samles i en felles organisasjon som skal bidra til å styrke krisesentrenes arbeid utad.

Et felles organ kan styrke en synliggjøring av krisesentrenes arbeid og vold mot kvinner, og krisesentrene blir en sterkere pressgruppe i forhold til myndigheter og lovgivende organer gjennom at vi står samlet. Krisesentersekretariatet arbeider ut fra Krisesenterbevegelsens plattform vedtatt på Landskonferansen i 1982 (Boks 1):

«VOLD MOT OG MISHANDLING AV KVINNER ER EN DEL AV KVINNEUNDERTRYKKINGEN. KVINNEUNDERTRYKKINGEN ER SAMFUNNSBESTEMT.

Vi ønsker derfor å angripe ethvert forhold i samfunnet som legitimerer, underbygger og opprettholder vold mot kvinner. I dette arbeidet er vi partipolitisk nøytrale og ikke tilknyttet bestemte organisasjoner eller trossamfunn.

KVINNER ENES I KAMP MOT UNDERTRYKKING AV KVINNER, PRIVAT SÅVEL SOM SAMFUNNSMESSIG.

Ved siden av driften av det enkelte krisesenter/telefon, skal vi påvirke samfunnet til å endre syn på vold mot kvinner, ved blant annet å drive informasjonsarbeid, systematisk registrering av vold mot kvinner, følge opp aktuelle saker i pressen, bearbeide holdninger. Og kreve full offentlig finansiering på krisesentrenes/telefonenes premisser. Arbeidet skal i prinsippet være lønnet. Vi skal opprettholde kontakt mellom krisesentre/telefoner og i størst mulig grad støtte hverandre i felles saker».

Boks 1: Krisesenterbevegelsens plattform vedtatt på Landskonferansen i 1982.

Vold mot kvinner er ikke et individuelt problem, men et kollektivt samfunnsproblem. Vi ønsker å påvirke samfunnet til å endre sitt syn på vold mot kvinner gjennom å følge opp og ta tak i lover og retningslinjer som er ment å ivareta kvinners rettsikkerhet, legge press på offentlige myndigheter gjennom direkte henvendelser, lobbying og samarbeid med andre kvinneorganisasjoner.

Vi skal drive holdningsskapende arbeid gjennom utadrettet informasjon, systematisk registrering av de kvinner som tar kontakt med krisesentrene og påvirke til tiltak innenfor det offentlige hjelpeapparatet som ivaretar rettighetene til kvinner som har vært utsatt for mishandling og seksualisert vold. Sekretariatet er et bindeledd mellom krisesentrene, offentlige myndigheter, forskningsmiljøer, kvinneorganisasjoner i inn- og utland, og samfunnet forøvrig.

Sekretariatet svarer også på høringer fra de forskjellige departementene. I tillegg koordinerer og viderefremidler Sekretariatet det store mangfoldet av reaksjoner som kommer både fra lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt hold. Sekretariatet utarbeider også pressemeldinger, informasjonsmaterieell, og er med på å profilere krisesentrenes arbeid utad. Parallelt jobbes det med å skape et tverrfaglig nettverk som på sikt både kan være premissleverandører og givere av ny og bredere innsikt i problemstillingen.

Krisesentersekretariatet anser internasjonalt samarbeid som svært viktig. Med midler fra Det norske Fredskorpset og FOKUS støtter vi krisesenterprosjekter i Sør-Afrika og på Jamaica. Vi deltar også på internasjonale konferanser der vi deler erfaringer og kompetanse hvert enkelt land har opparbeidet seg. Det er samtidig viktig å samarbeide med andre land i arbeidet for å bekjempe seksualisert vold mot kvinner i hele verden.

Årsmeldingen fra Krisesentersekretariatet skal gi en kort oversikt over det arbeidet som er utført ved kontoret. Arbeidet skjer i nært samarbeid med Kontaktutvalget for Krisesentersekretariatet. Kontaktutvalget består av fem valgte personer som representerer hver sin region etter følgende inndeling. Region Sør-Øst to representanter, region Nord én representant, region Vest én representant. Krisetelefonene har egen valgt representant. Kontaktutvalget har møter fire til fem ganger i året. Årsmøtet er Krisesentersekretariatets høyeste organ.

Kontaktutvalget

Det gis herunder en kort oversikt over arbeidet i Kontaktutvalget. Kontaktutvalget, heretter kalt KU, fungerer som Sekretariatets styre, og har arbeidsgiveransvar for daglig leder, og det overordnede økonomiske ansvaret for kontoret. Det er utarbeidet egne retningslinjer for KUs mandat og funksjon. Representanter + vara blir valgt for to år av gangen. KU har i år 2001 bestått av følgende personer med vara (Boks 2):

Region Nord (1):

Medlem: Pirjo Anneli Paltto
Vest-Finmark Krisesenter
Varamedlem: Trude Langås
Sør Helgeland Krisesenter

Region Vest (1):

Medlem: Liv Teigen
Sogn og Fjordane Krisesenter
Varamedlem: Marit Hamre
Stavanger Krisesenter

Region Sør/Øst (2):

Medlem: Heidi Olden Eng
Gjøvik Krisesenter
Varamedlem: Ethel Standal
Asker og Bærum Krisesenter

Medlem: Tove Hægg Versland
Vest Agder Krisesenter
Varamedlem: Anne Brun Mogstad
Romerike Krisesenter

Krisetelefon (1):

Medlem: Torild Mikalsen Nedreberg
Krisetelefon i Sogn og Fjordane
Varamedlem: Bodil Kaarby
Alta Krisetelefon

Boks 2: Oversikt over kontaktutvalgets medlemmer med vararepresentanter.

Møter i 2001 (2002)

Kontaktutvalget har avviklet følgende møter i 2001:

29. – 30.januar	Oslo
2.april	Telefonmøte
5. – 6.juni	Oslo
29 – 30.september	Oslo
6. – 7. februar	Oslo

KU har også vært representert på møter i departementene. Heidi Olden Eng er fast

representant til møter i Barne- og familiedepartementet (BFD) og Tove Hægg Versland er vararepresentant til møter i Barne- og familiedepartementet

KU er representert i arbeidsgruppa til Norsk Kommuneforbund ved Heidi Olden Eng og Tove Hægg Versland

Heidi Olden Eng deltar i møter i den internasjonale prosjektgruppa.

Årsmøtet i 2001

Årsmøtet ble arrangert på Rica Ishavshotell i Tromsø 27.april 2001. Årsmelding, regnskap og budsjett ble enstemmig godkjent. Kontaktutvalget fremmet forslag på øvre tak på kontingent. Dagens medlemskontingent på 1,5 % av totalbudsjettet, kan medvirke til at krisesentrene med høye budsjetter, ikke melder seg inn i sekretariatet. Årsmøtet vedtok en øvre grense på kr. 50 000 i kontingent.

I forslaget til endringer av brukerskjema og statistikker, fikk KU mandat til å ferdigstille skjemaene, med de signaler som kom fram under debatten. Årsmøtet gav KU mandat til å iverksette en prosess for å utarbeide felles telefon- og dagbrukerskjema. Mosjøen krisesenter fremmet forslag om å utarbeide felles beboerbetalning for brukere av krisesentrene. Krisesentrene har i dag stor variasjon i beboerbetalning. Krisesentersekretariatets medlemmer bør tilstrebe seg en mest lik beboerbetalning. Dette for at kvinner og deres barn skal oppleve en mest lik og rettferdig dekning av deres utgifter under opphold på krisesenteret. Årsmøtet vedtok å gi KU mandat til å se på en veiledende sats. Resolusjonsforslaget fra Gjøvik om å kriminalisere kjøp av seksuelle tjenester ble enstemmig vedtatt. Resolusjonen ble oversendt til Landskonferansen, for å få støtte fra hele Krisesenterbevegelsen.

Etter den offisielle delen av årsmøtet var avsluttet, informerte seniorrådgiver Line Nærnes, fra Justisdepartementet, om tiltakene i regjeringens handlingsplan mot vold mot kvinner. Nærnes gikk igjennom alle tiltakene, påbegynte prosesser, samt videre utfordringer. Regjeringen til Bondevik, som har utarbeidet handlingsplanen, bevilget 18 millioner til tiltakene, men Regjeringen Stoltenberg vil øke innsatsen, og har nå brukt i underkant av 32 millioner. Årsmøtedeltagerne hadde mulighet til å stille spørsmål til Nærnes etter presentasjonen.

Ansatte på krisesentrene er opptatte av tiltaket i handlingsplanen som omhandler hvorvidt krisesentrene skal bli et lovpålagt tilbud eller ikke, samt hvordan man har tenkt å gjennomføre det nye inntektssystemet for krisesentrene.

Årsmøtet i 2000 vedtok en handlingsplan som skulle være et arbeidsredskap med konkrete mål- og tiltaksplaner for Sekretariatet og krisesentrene ut 2002. Handlingsplanen har lagt vekt på å skape engasjement, deltakelse og nettverk med andre organisasjoner. Med bakgrunn i Sekretariatets mandat, skulle Sekretariatet og krisesentrene øke press på myndighetene for å bedre rettssikkerheten for voldsutsatte kvinner ved å sette dette på den politiske dagsorden. Vold mot kvinner med funksjonshemming og kvinner med innvandrerbakgrunn, skulle det også jobbes særskilt med. Arbeidet med konkrete mål ville på sikt gi resultater ved at arbeidet som blir utført på krisesentrene ville bli kvalitetssikret. Daglig leder av Sekretariatet la fram en rapport til orientering over gjennomført arbeid, oppnådde mål, samt videre utfordringer. Holdningskampanje for å få menn til å engasjere seg i problematikken vold mot kvinner var det siste tiltaket i handlingsplanen. I 2000 var det ikke iverksatt noe tiltak på dette området.

Organisatorisk

Tove Hægg Versland har hatt arbeidsgiver- og personalansvar for hele perioden. Det har vært avholdt to medarbeidersamtaler i løpet av året. Ansvar for HMS har Torild Nedreberg ivaretatt. Kontaktutvalget har behandlet 43 saker i 2001. I tillegg til å arbeide ut fra Kontaktutvalgets gitte mandat, har KU-medlemmene vært viktige premissleverandører til høringer og rapporter. KU har kommet med innspill i forhold til temaer til Kvinnevoldsutvalget, ut fra utvalgets mandat. Samtidig har KU kommet med konkrete forslag til prosjekter som Sekretariatet har søkt offentlige midler til, herunder midler til informasjonsbrosjyre på engelsk, samt undervisningsprosjektet rettet mot ungdom.

Ut fra vedtak på årsmøtet har KU ferdigstilt brukerskjemaet for statistikker. Årsmøtet 2002 må godkjenne det nye skjemaet, som vil gi et mer reelt bilde av alle problemområdene krisesentrene møter i sitt arbeid med voldsutsatte kvinner og barn. Samtidig er forslaget til skjema for felles registrering av telefon og dagbrukere ferdig utarbeidet. Skjemaene ble sendt ut på høring til medlemmene. Felles registreringsskjema skal godkjennes på Krisesentersekretariatets årsmøte i 2002.

Økonomi

Sekretariatets regnskapsfører er Lauritzen Regnskap A/S. Geir Bakke er Sekretariatets statsautoriserte revisor som reviderer alle regnskap og prosjekter.

Medlemmer av Krisesentersekretariatet har gjennom kontrakt forpliktet seg til å betale 1,5% av totalt budsjett for året i kontingent.

I tillegg til medlemskontingent har Sekretariatet fått innvilget kr. 100 000 fra Barne- og Familiedepartementet til likestillingspolitisk opplysningsarbeid. Midlene ble bevilget for å oppdatere Krisesentersekretariatets hjemmeside på Internett, samt utarbeide informasjonsbrosjyre på engelsk om krisesentrenes historie, ideologi og tilbud. Sekretariatet har i tillegg utarbeidet et undervisningshefte om seksualisert vold mot unge jenter for de samme midlene, der målgruppen er ungdom fra 14 til 20 år.

Nettverket Alternativ til Vold, Likestillingscenteret og Krisesentersekretariatet har mottatt kr. 160 000 fra Utenriksdepartementet, kr. 30 000 fra Barne- og familiedepartementet, kr. 30 000 fra Justisdepartementet til et forprosjekt. Målet for forprosjektet er å se om det er mulig, samt interesse i verden for å arrangere et internasjonalt Tribunal om vold mot kvinner. Arbeidet i forprosjektet skal dokumenteres i en rapport. Rapporten skal både gi informasjon tilbake til de som finansierer forprosjektet, og samtidig utgjøre et grunnlagsdokumentet for arbeidet med selve tribunalet.

Daglig leder har holdt innlegg på flere møter og konferanser. For dette arbeidet har Sekretariatet hatt en god inntekt. Sekretariatet har mottatt administrative midler fra Operasjon Dagsverk gjennom FOKUS, i forbindelse med Sekretariatets prosjekt i Sør Afrika. Samt administrasjonsmidler for prosjektet på Jamaica, støttet av Fredskorpset.

Henviser til vedlegg av revidert regnskap for 2001.

Sekretariatet

Kontoret

Sekretariatet kontor ligger i Storgata 11 i Oslo. Organisasjonen har én person ansatt i hel stilling, med stillingsbetegnelsen daglig leder. Vi deler lokaler med ulike frivillige organisasjoner som har en felles betjent resepsjon. Her har Sekretariatet tilgang på møterom, postrom og kopimaskin. I tillegg er det et meget positivt arbeidsmiljø i kontorfellesskapet, som gir et godt sosialt miljø, som er særlig viktig for de organisasjonene som kun har én ansatt.

I 2001 hadde kontoret 2175 registrerte henvendelser fra krisesentre, offentlige etater, journalister, studenter, advokater, forskere, andre organisasjoner i inn -og utland, enkeltpersoner m.m. På grunn av den store arbeidsmengden på kontoret blir ikke brev, faks og e-post kategorisert. Fra denne registreringen ligger det derfor henvendelser både fra offentlige etater, enkeltpersoner, medlemmer osv. De registreringene som er registrert i kategorier, er bare telefonhenvendelser (tabell 1).

Krisesentersekretariatet har de to siste årene synliggjort organisasjonen både gjennom media og det utadrettede arbeidet. Dette har medført at flere enkeltpersoner tar kontakt både per telefon, e-post og brev. Sekretariatet har ikke kapasitet til å ta enkeltsaker, hvis det ikke er viktige prinsipielle saker, som injuriersaker. De personene som ber om støtte, informasjon og råd pr. e-post, videre sender sekretariatet til de krisesentrene som har e-post adresse. Det er derfor viktig at alle krisesentrene på sikt forsøker å skaffe seg e-post. I fremtiden vil flere ta kontakt med krisesentrene for råd og informasjon elektronisk.

Medlemssentre/telefoner

I år 2001 ble Krisesentersekretariatet drevet av 26 krisesentre og 5 krisetelefoner. Følgende krisesentre/telefoner var medlemmer av Krisesentersekretariatet i 2001 (Boks 3):

Alta Krisetelefon
Asker og Bærum Krisesenter
Betzy Krisesenter
Bodø Krisesenter
Gjøvik Krisesenter
Haugesund krisesenter
Harstad Krisesenter
Indre-Østfold Krisesenter
Krisesenteret for Ytre Helgeland
Krisetelefonen i Flora
Krisetelefonen i Førde og omegn
Krisetelefonen i Indre Sogn
Lofoten Krisesenter
Midt Troms Krisesenter
Mosjøen Krisesenter
Moss Krisesenter
Nord Trønderlag Krisesenter
Nordkapp Krisetelefon
Orkdal og omegn Krisesenter
Rana Krisesenter
Romerike Krisesenter
Sogn og Fjordane Krisesenter
Stavanger krisesenter
Sør-Helgeland Krisesenter
Tromsø Krisesenter
Vest Agder Krisesenter
Vesterålen Krisesenter
Vest-Finnmark Krisesenter
Vestfold Krisesenter
Øst Finnmark Krisesenter.

1996 1997 1998 1999 2000 2001

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Medlemssentre	207	360	372	392	495	452
Andre sentre	42	112	124	121	95	54
Forskere/stud.	34	90	45	59	75	75
Offentlige mynd.	65	113	136	142	166	132
Andre org.	76	133	174	202	149	120
Journalister	29	82	103	96	304	281
Andre land	69	75	81	114	51	54
Brev					178	289
E-post					425	574
Faks					82	78
Advokater					31	45
Privatpers.					124	139
Andre	49	87	95	85		

Total 571 1052 1130 1216 2175 2293

Tabell 1: Oversikt over antall henvendelser til Krisesentersekretariatet 1996-2001.

Boks 3: Krisesentersekretariatets medlemmer i 2001.

Krisesentersekretariatet har fått melding om at Aust-Agder krisesenter for kvinner, Kongsberg krisesenter og Krisesenteret for kvinner i Sunnhordland vil tilslutte seg organisasjonen i løpet av 2002. Øst-Finnmark Krisesenter har meldt seg ut av organisasjonen med virkning fra 2002.

Sekretariatet har bistått sentre i enkeltsaker og har brukt enkelte sentre for å innhente informasjon som kan belyse ulike problemstillinger. Dette har blant annet vært viktig for å holde seg oppdatert på hva som rører seg på sentrene, hvilke problemstillinger som er aktuelle og hvordan sentrene og Sekretariatet i samarbeid kan belyse de ulike sakene.

Medlemssentre har tatt kontakt med daglig leder for å følge opp tidligere brukere i spesielle saker. Enkelt personer fra medlemssentrene har deltatt på ulike seminarer og undervist på høyskoler der daglig leder og KU-representanter har vært forhindret fra å delta (Jfr. Konferanser og seminarer).

Sekretariatet har bidratt med støtte til sentre der kommuner har vurdert å si opp samarbeidsavtaler. Støtten har skjedd i form av leserinnlegg, brev og pressemeldinger til politikere og kommunalt ansatte. Daglig leder har stilt opp på intervjuer i lokalpressen og til debatt i lokalradioer. Ved enkelte anledninger har daglig leder holdt innlegg på politiske møter, der faren for kutt i støtten fra kommuner har vært stor.

Fleire medlemssentre har arrangert møter med det offentlige hjelpeapparatet og politikere i sin region. Behovet for kunnskap om rettigheter og hjelpeinstanser er stort hos kvinner som blir utsatt for vold og trusler. I dag er ikke tiltakene satt i system. Vi ser samtidig fremdeles stor mangel på kunnskap og informasjon i det offentlige hjelpeapparatet, og gjennom disse møtene/dagsseminarene har medlemssentrene fortalt om krisesentrenes arbeid, omfanget og konsekvensen av vold mot kvinner, samt oppfordret til større tverretattlig samarbeid. Daglig leder har holdt innlegg på tverretattlige dagsseminarer og møter, som har vært arrangert av medlemssentre og sentre som ikke er medlemmer av sekretariatet.

Med utgangspunkt i regjeringens handlingsplan 1997 om tvangsekteskap, søkte flere av medlemssentrene midler til seminar hos Barne- og familiedepartementet. Alle som søkte fikk innvilget søknaden om midler. Barne- og familiedepartementet har gitt uttrykk for at de er glade for at krisesentrene har bidratt til å «lære opp offentlige etater». Målet for seminarerne var å sette søkelyset på problemområdet tvangsekteskap som er fremmed for mange innenfor de forskjellige offentlige etatene.

Målsettingen med seminarerne var å synliggjøre de forskjellige problemstillinger som de forskjellige etater vil komme i befatning med når det gjelder tvangsekteskap. Seminarerne ønsket å gi informasjon til politi, sosialkontor, barnevern, skoler, helsestasjoner, flyktningkontorer og advokater, om hva slags hjelp det er behov for, samt å opprette en tverrfaglig beredskapsgruppe. Daglig leder har holdt innlegg om problematikken tvangsekteskap. I innleggene har sekretariatet snakket om virkemidler, sikkerhet for å beskytte kvinner som må flykte fra trusler om tvangsekteskap, lovverket, og hva krisesentrene kan tilby i krisesituasjoner.

I forbindelse med besøk av Lesley Ann Foster fra Masimanyane Women Support Centre i Sør Afrika, arrangerte Gjøvik krisesenter et halvdagsseminar. Lesley Ann kom rett fra Haag, hvor hun hadde deltatt på en konferanse om de japanske sex-slavene under andre verdenskrig. Hun brukte eksempler derfra, for å illustrere hvor viktig det er å kjenne flyktningekvinnenes bakgrunn og erfaringer, for å kunne hjelpe dem i integreringsprosessen. Flyktningekontoret på Gjøvik har nettopp fusjonert med sosialkontoret, og hun poengterte nødvendigheten av å dokumentere hvorvidt dette fører til forverring eller forbedring for kvinnenes situasjon. Flyktningekontoret var svært fornøyd med besøket.

Statistikk fra krisesentrene

I 1998 innførte Sekretariatet felles registreringsskjema for brukere av krisesentrene. Medlemmer er gjennom kontrakt pålagt å føre statistikk etter godkjent registreringsskjema. Statistikk er en viktig del av Sekretariatets utadrettede arbeid.

Sekretariatet har innhentet statistikk og offentliggjort det som er kommet inn. Statistikk skal være en del av årsmeldingen til Krisesentersekretariatet. Statistikkene for alle medlemmene i sekretariatet, for alle krisetiltak i Norge, samt brukerskjema for 2001 er sendt ut til medlemmene, departementene, andre organisasjoner og presse, sammen med årsmeldingen.

På vedlagte statistikker, med grafiske framstillinger, har 404 kvinner svart. Noen av kvinnene har unnlatt å svare på noen spørsmål, og dermed er det noen ufullstendige grafer. Dette skyldes i noen tilfeller også at kvinnene har krysset av på flere svaralternativ.

Nyhetsbrev

Sekretariatets kontor gir ut et internt nyhetsbrev, der daglig leder sitter som ansvarlig redaktør. Nyhetsbrevet tar opp aktuelle saker som angår medlemssentrene arbeid, referater fra sentrale møter og konferanser, innlegg fra andre organisasjoner og fra medlemssentrene. Det ble gitt ut fire nyhetsbrev i 2001. Saker som har vært aktuelle i nyhetsbrevet er: Kampen for å bedre kvinners rettssikkerhet, debatt om forslaget om å endre barneloven, vold mot kvinner med funksjonshemming, vold mot kvinner i asylmottak, tvangsekteskap, krisesentrene finansiering og høringsuttalelser. Flere av medlemmene bruker nyhetsbrevet til å dele sine erfaringer og meninger. Nyhetsbrevet er ment å være et forum for å skape debatt, samt dele erfaring om saker som omhandler vold mot kvinner og arbeidet på krisesentrene. Vi får samtidig flere pressemeldinger og innlegg fra andre instanser og kvinneorganisasjoner som ønsker å spre informasjon og kunnskap gjennom nyhetsbrevet.

Sekretariatet sender ut relevant informasjon som lovendringer, forslag til lovendringer, høringer, tiltak, pressemeldinger, samt nyheter som har stor betydning for vårt arbeid på krisesentrene flere ganger i året. Å være oppdatert på det som skjer både på den politiske arena sentralt, samt informasjon om samfunnsdebatter generelt, er med på å skape større engasjement hos vakter og ansatte på krisesentrene. Krisesentersekretariatet anser informasjon til medlemmene som en meget viktig del av arbeidet for organisasjonen. Samtidig er det med på å kvalitetssikre arbeidet på krisesentrene.

Engelsk informasjonsbrosjyre

Krisesentersekretariatet søkte Barne- og familiedepartementet om midler til å utarbeide en informasjonsbrosjyre på engelsk. Det er et paradoks at det etter 23 år med krisesenterdrift i Norge ikke fantes noen informasjon på engelsk. Sekretariatet har stadig besøk av personer fra prosjekter, organisasjoner, politikere, regjeringsmedlemmer osv. fra andre land. De ønsker informasjon om krisesentrene arbeid, målsetting, og krisesentrene historie. Samtidig deltar både Sekretariatet, organisasjoner, medlemmer av regjeringen og departement på internasjonale konferanser og møter. Her er det viktig å kunne presentere krisesentrene og det arbeidet som blir utført.

Informasjon om hvor brosjyren kan bestilles er

lagt ut på Sekretariatets hjemmeside. Brosjyren er sendt ut til samtlige medlemmer i Sekretariatet, samt at FOKUS, gjennom sitt nyhetsbrev, har gitt informasjon om brosjyren, og hvor den kan bestilles.

Undervisningshefte

Under kvinnekongressen i Beijing i 1995 sluttet Norge seg til handlingsplanen mot vold mot kvinner. I Handlingsplanen erkjennes vold mot kvinner som et uttrykk for ulike maktforhold mellom kjønnene og et stort hinder for likestilling mellom kjønnene. Tiltak som nevnes i handlingsplanen er:

«Ta alle nødvendige forholdsregler, særlig på feltet utdanning, for å endre sosiale og kulturelle atferdsmønstre hos menn og kvinner, og for å eliminere fordommer, sedvaner og annen praksis basert på oppfatninger om underlegenhet eller overlegenhet hos et av kjønnene og på stereotype roller for menn og kvinner».

Med bakgrunn i overnevnte har Sekretariatet utarbeidet et undervisningshefte. Hovedmålet med heftet er å bekjempe vold og overgrep mot unge jenter og kvinner. Dette krever at kunnskapen om voldens karakter og omfang blir spredt til ungdom. Det er kun gjennom økt kunnskap og bevisstgjøring at holdninger endres. Holdningsendringer fører til handling, som fører til endringer både for individer og samfunn.

I veiledningen til arbeidet med likestilling i Grunnskolen, videregående opplæring og voksenopplæringen er seksualisert vold et tema. Erfaringer har vist at dette er et tema som er vanskelig å ta opp både for lærere og elever. Det vil derfor være naturlig å bruke ressurspersoner fra krisesentrene til kunnskapsutveksling og samtaler med lærere og elever i ungdomsskolen og videregående skoler. Et viktig mål er å skape debatt omkring kropp, seksualitet, kjønn, kjønnsroller og rollemodeller. Spørsmålene til slutt i heftet er viktige veiledere til debatt. Det er viktig å fange opp ungdommenes egne erfaringer og tanker omkring seksualisert vold. Men det enda viktigere å få sådd en likestillingsspire i den oppvoksende slekt. Forskning viser at innlæring og sosialisering av gode normer mottas best i denne fasen av livet.

Film

Ann Christin Siljan, fra TV- og dokumentarfilm regi på Høgskolen i Lillehammer, tok kontakt med Krisesentersekretariatet tidlig på høsten 2001. Hun hadde ønske om å lage en dokumentarfilm om kvinner på flukt, og hadde allerede jobbet en stund med problematikken. Bakgrunnen for hennes engasjement var at hun hadde kjennskap til kvinner i den aktuelle situasjonen.

Prosjektet ble videreutviklet i samarbeid med Krisesentersekretariatet og utviklet seg mot dokumentaren «Kode 6»; en sterk film om en kvinne som med sine to døtre har måttet flykte til en ny kant av landet og lever i skjul, på kode, fordi eksmannen ønsker å ta livet av den lille familien. Krisesentersekretariatet har i samarbeid med Høgskolen i Lillehammer søkt om midler for å utarbeide et informasjon/kurshefte til filmen. Informasjon/kursheftet skal gi en klar informasjon om retningslinjer og sikkerhetsplaner, der praktiske beskyttelsestiltak for volds- og trusselutsatte kvinner ses i sammenheng og iverksettes suksessivt etter en nærmere vurdering. Krav i forhold til sosial og helsehjelp må også ses som en del av tilbudet til de utsatte. Dermed må tverrfaglig samarbeid fremkomme som et særdeles viktig tema i heftet.

Det har vist seg at den beste måten å øke kunnskap og forståelse for en problematikk er å kunne henvende seg til mottakeren både på et personlig plan, støttet opp av ren informasjon på et annet plan. Kombinasjonen av dokumentar og undervisningsopplegg vil på denne måten utfylle hverandre, og vil forhåpentligvis også gi kunnskap og belyse problematikken på flere nivåer.

Politisk arbeid

Et av målene med Sekretariatet er å bekjempe vold mot kvinner. Medlemssentrene har innsikt og erfaring om problemstillingen, og er viktige premissleverandører. Sekretariatets oppgaver blir dermed å utarbeide strategier for hvordan vi skal sette den politiske dagsorden. Dette gjør vi blant annet ved å delta i arbeids- og referansegrupper, forum og utvalg (Boks 4). Det er viktig at vi opprettholder den nødvendige autoritet som trengs for å bli hørt i det politiske miljøet. Dette fordi vi da parallelt kan jobbe med å gi disse kvinnene et psykologisk, økonomisk og sosialt tilbud. Og denne autoriteten trenger vi hvis vi skal bli hørt eller få gjennomslag i det politiske miljøet.

Arbeidsgruppa i Norsk Kommuneforbund.

Arbeidsgruppa for å tilrettelegge krisesentrene for kvinner med funksjonshemming, opprettet av Barne- og familiedepartementet.

Arbeidsgruppa for å utarbeide en instruks til politiet, opprettet av Justisdepartementet og Politidirektoratet.

Referansegruppa for regional kompetanseutvikling i voldsofferarbeid, opprettet av Kompetansesenteret for voldsofferarbeid.

Kvinnevoldsforumet, opprettet av Justisdepartementet.

Ressursgruppa om arbeidet med tvangsekteskap, opprettet av Barne- og familiedepartementet.

Referansegruppa i arbeidet mot kjønnslemlestelse (prosjekt).

Referansegruppa til arbeidet med «Kostnadsmodell for krisesentrene».

Offentlig delegasjon som har deltatt på nordisk/baltisk konferanse i Vilnius.

Kvinnevoldsutvalget, oppnevnt av regjeringen.

Boks 4: Oversikt over arbeids-, referanse- og prosjektgrupper, forum og utvalg Krisesentersekretariatet har vært representert i i 2001:

Alternativ til Vold, Likestillingsenteret og Krisesentersekretariatet har gjennom brev, resolusjoner, lobbying og møter bedt om opprettelse av et offentlig utvalg for å se på vold mot kvinner i et helhetlig perspektiv. I løpet av 2001 fikk nettverket gjennomslag for forslaget. Først opprettet Justisdepartementet i Stoltenbergs regjering et Kvinnevoldsforum. Kvinnevoldsforumet er sammensatt av representanter fra en rekke organisasjoner og departementer, og sekretariatet er representert i forumet ved daglig leder. Forumet skal være en pådriver for å synliggjøre vold mot kvinner, og stimulere til debatt om hvordan omfanget av slik vold kan reduseres. Forumet er en arena der regjeringen kan utveksle erfaringer og ideer med enkeltpersoner og representanter fra organisasjoner som er opptatte av spørsmål som

handler om vold mot kvinner. Videreutvikle, styrke, stimulere, deltagelse, formidle, drøfte, informasjon, supplement og initiativ er en del av forumets viktigste mål i arbeidet mellom myndigheter og faginstanser. Det har vært gjennomført tre møter i forumet. På første møte ble det diskutert hva forumets viktigste oppgave var, samt temaer som deltakerne ville sette fokus på. På de to neste forumsmøtene har temaene vold mot kvinner i forhold til politiets arbeid, og vold mot kvinner og helse blitt presentert og diskutert.

Justisdepartementet har i tillegg opprettet et Kvinnevoldsutvalg som skal utrede stillingen for kvinner som utsettes for fysisk og psykisk vold, trusler og overgrep begått av nåværende eller tidligere samlivspartner. Å få opprettet et Kvinnevoldsutvalg, har vært en del av Sekretariatets mål de to siste årene. Gleden var stor da Regjeringen opprettet utvalget i 2001, og ikke minst at en representant fra Krisesentersekretariatet ble inkludert i utvalget.

Kvinnevoldsutvalget skal utrede stillingen for kvinner som utsettes for fysisk og psykisk vold, trusler og overgrep av nåværende eller tidligere samlivspartner. Utvalget kan også vurdere om utredningen skal omfatte vold fra andre nærstående personer. Utvalgets arbeid skal styrke stillingen til kvinner utsatt for vold og overgrep gjennom å foreslå forbedringer og innskjerpinger av lovverket, iverksettelse av forbedrede forebyggende tiltak og utvikling av tiltak for at ofrene kan bli møtt av offentlige instanser på en bedre måte. Utvalget skal med utgangspunkt i foreliggende kunnskap og forskning gi en beskrivelse av ulike former for vold og overgrep rettet mot kvinner fra nåværende eller tidligere samlivspartnere, inkludert å beregne de samfunnsmessige omkostningene av denne volden, jfr. NOU 1999:13 Kvinners helse i Norge.

Kvinnevoldsutvalget har siden oppstarten i september hatt tre ordinære møter, samt gruppe-møter. En rekke prioriteringer og fokusområder, ut fra utvalgets mandat, er allerede på plass. Representantene i Kvinnevoldsutvalget er opptatte av både å være produktive og å ha en arbeidsform preget av synlig og utadrettet virksomhet. Møtene blir derfor arrangert på forskjellige steder i landet. Ideen bak dette er å besøke etater og organisasjoner som jobber med voldsproblematikk. Dette for at utvalget skal få et godt innblikk i hva det jobbes med innefor feltet,

og hvordan. Det er viktig å trekke fram positive eksempler som synes å fungere både helhetlig og forebyggende.

Utvalget skal levere sin utredning 1. september 2003. Utvalget ledes av Nita Kapoor, og sekretariatet er representert ved daglig leder.

Referansegruppa ble opprettet med bakgrunn i prosjektet «Regional kompetanseutvikling». «Regional kompetanseutvikling» representerer en sammenslåing av tre av tiltakene fra Handlingsplanen «Vold mot kvinner», som Kompetansesenteret har fått i oppdrag å gjennomføre. Det skal gjennomføres konferanser om voldsofferarbeid i alle de fem helseregionene. Det ble understreket at Kompetansesenterets aktivitet må ses som en oppstart på en lengre prosess, hvor det å sikre lokal forankring er særlig viktig for at initiativet skal videreføres lokalt. Prosjektet forholder seg til at det er vold mot kvinner og familievold som er kjernen, men deler av kunnskapsområdet er overlappende med andre grupper, voldsarenaer og problemområder.

Referansegruppa har i løpet av året gjennomført tre møter. Målet for referansegruppa er å påse at tiltakene står i forhold til de definerte mål, samt være et informasjons-, drøftings- og idéforum.

Menneskerettighetene skal sikre enkeltmenneskers mest grunnleggende behov, beskytte et hvert menneske mot overgrep og krenkelser. Alle har krav på samme verdi og verdighet i kraft av å være menneske, og staten har forpliktet seg til å sikre enhver denne rettigheten. Mishandlede kvinners fortellinger gir uttrykk for at politi og påtalemyndigheter ikke ivaretar de utsatte. Dette avslører stor mangel på kunnskap, kompetanse og prioritet innenfor de nevnte etater. Og ikke minst manglende tverretatlig samarbeid. Det ser også ut til å være relativt store forskjeller mellom politidistriktene med hensyn til håndteringen av saker omhandlende vold mot kvinner.

Med bakgrunn i dette har Sekretariatet gjennom høringer, brev og møter med Justisdepartementet oppfordret regjeringen til å styrke rettsvernet til kvinner som blir utsatt for trusler, vold og voldtekt. Sekretariatet utarbeidet blant annet et forslag til en instruks for alle landets politidistrikt. Samtidig krevde vi at det ble ansatt spesialmedarbeidere med spisskompetanse på seksualisert vold.

En viktig forutsetning for gjennomføring av standardiserte retningslinjer/instruks er at det blir oppnevnt en fast kontaktperson (familievoldskoordinator) ved politidistriktet, lensmannskontoret eller politistasjon avhengig av befolkningsgrunnlaget, som ilægges hovedansvaret for gjennomføringen av de tiltakene som fremkommer i instruksen.

I forslaget til standardiserte retningslinjer/instruks fikk Sekretariatet full støtte fra den politiske ledelsen i Justisdepartementet. Med bakgrunn i forslaget til sekretariatet, besluttet Justisdepartementet å opprette en hurtigarbeidende arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å utarbeide et forslag til en slik instruks. Arbeidsgruppen har bestått av en representant fra Justisdepartementet, to fra Politidirektoratet, en representant fra Likestillingssenteret og en representant fra Krisesentersekretariatet.

I instruksjonen har arbeidsgruppen lagt vekt på et forpliktende samarbeid mellom politiet og faginstitusjoner for å kunne bidra med en optimal støtte til ofre for seksualisert vold. I tillegg til adressesperring kode 6 og kode 7, omfatter dette voldsalarmer, utstedelse av besøksforbud og andre politioperative tiltak. Rutinebeskrivelsen omfatter også retningslinjer for annen praktisk bistand som skifte av telefonnummer, opprettelse av postboksadresser, skifte av bankkontonummer, endring av navn, endring av rutiner eller vaner som er kjent av den truende personen o.l. Fra 2002 vil det bli ansatt spesialmedarbeidere på hvert av de 27 nye politidistriktene, og signaler fra Justisdepartementet sier at den standardiserte instruksjonen vil være på plass i løpet av samme periode.

Med bakgrunn i Regjeringens handlingsplan «Vold mot kvinner» opprettet Barne- og familiedepartementet en arbeidsgruppe bestående av representanter fra departementet og ulike organisasjoner. Arbeidsgruppen skulle sette søkelyset på kvinner og barn med funksjonshemming. For å sikre at krisesentrene gjøres tilgjengelig for alle kvinner, ville Barne- og familiedepartementet be om en rapport over status når det gjelder tilgjengelighet for funksjonshemmede. Videre vil departementet vurdere å pålegge sentrene å lage en plan for utbedring. Arbeidsgruppen har diskutert dagens situasjon og skisserte noen målsetninger innenfor en ett års ramme, hvordan de ulike oppgavene skal ivaretas og hvem som skal gjøre det.

Krisesentersekretariatet er en del av arbeidsgruppen, og har utarbeidet en rapport over hvor langt krisesentrene har kommet i prosessen med å tilrettelegge sentrene. Rapporten viste at 14 av de 50 krisesentrene ikke hadde påbegynt arbeidet med å utarbeide kostnadsoverslag, og at 27 hadde søkt midler til å kartlegge, eller iverksette arbeidet. 9 hadde ferdigstilt boligene, eller ville være ferdig med arbeidet i løpet av 2002, slik at de kunne ta imot kvinner i rullestol.

På oppdrag fra Barne- og familiedepartementet har VISTA utredning A/S utarbeidet et forslag til kostnadsmodell for drift av krisesentrene. Modellen skal kunne benyttes i forbindelse med tildeling av offentlig støtte fra både stat og kommuner. Den skal kunne brukes i dagens system, samt danne grunnlag for å tildele midler etter forslag om endring av finansieringen av krisesentrene som er foreslått gjennomført i 2004. Arbeidet med kostnadsmodell for krisesentrene har vært fulgt opp av en referansegruppe bestående av representanter fra krisesenterorganisasjonene. Ragnhild Forså fra Møsjøen krisesenter og daglig leder av Krisesentersekretariatet har deltatt.

Krisesentersekretariatet, ved daglig leder, ble invitert til å sitte i en delegasjonen som skulle delta på 2nd Conference on Women and Democracy Reykjavik – Vilnius 15. – 17. juni 2001 i Vilnius. Målet med konferansen var å bringe sammen mennesker med kunnskaper og ideer, og mennesker med midler for å sette i gang prosjekter som kan bidra til å integrere likestilling i oppbyggingen av demokratiene i Øst-Europa og å sikre engasjement og aktivitet for likestilling i alle deltakende land.

Delegasjonen skulle ha ulike betydninger: I denne sammenhengen var det ikke bundet opp av noen bestemte rammer. Målet var samtidig å se på muligheten til å støtte et prosjekt på vegne av institusjonen eller organisasjonen delegatene representerte. Delegatene fikk informasjon om at det finnes noen statlige midler som kan brukes til prosjekter under regjeringens handlingsplan for økt kontakt og samarbeid mellom Norge og søkerlandene til EU.

Høringer og innspill til offentlige rapporter

Krisesentersekretariatet et bindeledd mellom krisesentrene og offentlige myndigheter. En viktig oppgave er å videreformidle krisesentrenes store mangfold av kunnskap og erfaringer. Sekretariatet svarer på høringer og bidrar med innspill til offentlige rapporter til de forskjellige departementene.

Sekretariatet har i løpet av 2001 svart på tre høringer, samt kommet med innspill til tre rapporter. (Rapportene står beskrevet i forrige avsnitt om politisk arbeid). Høringene utarbeides med innspill både fra medlemmer av Kontaktutvalget og medlemssentre. Alle høringer blir tilsendt medlemmene i sin helhet, enten gjennom nyhetsbrevet eller som vedlegg ved utsendelse av annen relevant informasjon.

Barne- og familiedepartementet ønsket innspill til hvilke emner og områder departementet spesielt burde være oppmerksom på ved utarbeidelse av Norges 6. Rapport til CEDAWKOMITEEN i FN. (Convention on Elimination of all forms of Discrimination Against Women). Sekretariatet kom med innspill på flere tema i forbindelse med vold mot kvinner. Vi gav samtidig signaler om at Sekretariatet ønsket anledning til å kommentere Norges rapport til CEDAW- komiteen når den foreligger.

I oktober mottok Sekretariatet høringsutkast til endringer av straffeprosessloven § 222a – Besøksforbudet. Justisdepartementet foreslår at reglene om besøksforbudet skal bli enklere å praktisere. Målet er å legge forholdene til rette slik at reglene blir praktisert likt, samt gjøre det til et mer effektivt virkemiddel for å forebygge vold. Samtidig var det forslag om å fjerne overgriper fra eget hjem.

Krisesentersekretariatet utarbeidet en omfattende høring, med dokumentasjon av voldens omfang, samt eksempler fra krisesentrenes erfaringer rundt bruken av besøksforbudet. Sekretariatet påpekte i høringen at kunnskap og holdninger i forhold til problematikken vold mot kvinner må styrkes. Samtidig må det ansettes en ansvarlig familievoldskoordinator ved hvert politidistrikt, og at foreslåtte instruks for hvordan politiet skal håndtere saker omhandlende vold mot kvinner må iverksettes straks.

Krisesentersekretariatet sa seg enig i at bestemmelsen nå er formulert slik at den åpner for

å fjerne overgriper fra eget hjem. Eierskap til bolig må være uten betydning. Sekretariatet foreslo at retten til å forby en person å oppholde seg i eget hjem skulle gjelde alle tre punktene i første ledd; dersom det er grunn til å tro at en person kan begå en straffbar handling overfor en annen person, forfølge en annen person, eller på annet vis krenke en annens fred.

I høringsutkastet angående ratifisering av den valgfrie protokollen til FNs Kvinnekonvensjon, vedtatt under FNs 54. Generalforsamling 6. oktober 1999, sa Krisesentersekretariatet seg helt enig i dette. I den store utfordringen for et likeverdig og likestilt samfunn er det viktig at Norge ikke bare ratifiserer den valgfrie protokollen, men også får fortgang i å innarbeide kvinnekonvensjonen i norsk lov.

Kvinner som bor på krisesentrene opplever enkelte ganger klare brudd på menneskerettighetene. Det er derfor viktig at protokollen som er en kompetanse for kvinnekonvensjonens overvåkningsorgan, kvinnekomiteen, til å ta i mot og behandle henvendelser fra kvinner eller grupper med påstand om at deres rettigheter etter konvensjonen er krenket.

Krisesentersekretariatet støttet dermed Utenriksdepartementet anbefaling om at Norge lar seg binde av undersøkelseskompetansen til kvinnekonvensjonens komité, og derfor ikke inngir reservasjonserklæring om dette. Det er samtidig viktig at ratifisering av protokollen kan skje før innarbeiding av kvinnekonvensjonen i norsk rett er fullført.

Når vi mener staten ved sin myndighetsutøvelse ikke ivaretar kvinner som har vært utsatt for grove krenkelser, er det viktig at vi som organisasjoner, eller at kvinner som enkeltindivider har en mulighet for å rapportere dette inn for kvinnekonvensjonens komité.

Undervisning og debattinnlegg

Krisesentersekretariatet blir ofte invitert til å holde innlegg på bakgrunn av krisesentrene kunnskap og erfaringer. Den politiske aksjonen ved krisesentervirksomheten gjelder ikke bare å avdekke mishandlingsproblematikkens karakter og omfang. I Sekretariatets mandat er utadrettet arbeid en viktig funksjon i det forebyggende arbeid, for å bekjempe kvinnemishandling og seksualisert vold.

Synliggjøring av seksualisert vold i samfunnet er ikke bare et poeng for de som rammes. Synliggjøring er et poeng i seg selv, da synlighet av disse forholdene vil motivere flere til å bry seg og engasjere seg i arbeidet. Informasjon og holdningskampanjer til bestemte målgrupper, samt jobbe for bevissthet og holdningsendringer i hele samfunnet er meget viktig.

Krisesentersekretariatet har i løpet av året gjennomført undervisning om vold mot kvinner på flere høyskoler. Undervisning om vold er et forsømt kapittel i utdanningen for hjelpeprofesjonene, og gis nesten utelukkende i form av kurs eller etterutdanning. Det er viktig at den faglige kvaliteten, samt eksakt kunnskap om vold mot kvinner styrkes, for å gjøre en god jobb på dette feltet.

Krisesentrene har i flere år kritisert politi- og rettsvesenets manglende kompetanse og prioriteringsevne, og ikke minst holdningene til kvinner som har vært utsatt for seksualisert vold. I de senere år har flere og flere jurister, tjenestemenn/kvinner i politi- og lensmannsetaten gjennomgått politihøyskolens tre moduls etterutdanning på vold og sedelighetsbrudd. Samtidig har Justisdepartementet stilt krav om at kompetanseutviklingsplaner skal foreligge på dette området. For å få dette til, anser Politihøyskolen det som viktig å opprettholde og utvikle kontakten med fagmiljøene som jobber med denne problematikken. Krisesentersekretariatet har i år deltatt i undervisningen på etterutdanning på en av disse modulene på Politihøyskolen i Oslo. Krisesentrene erfaring og kunnskap er nå lagt inn i fagplanene for de nye studentene fra 2002.

Krisesentersekretariatet har samarbeidet både med «Familievoldsprosjektet» på Stovner politistasjon og ved Bergen politidistrikt. Sekretariatet har holdt innlegg på fagdager og seminarer som disse to prosjektene har arrangert. Her utføres et meget bra arbeid. Men selv ved disse prosjektene er det flere utfordringer til forbedringer.

Mange organisasjoner og kvinnegrupper i partiene har ønsket innlegg om voldsutsatte kvinners manglende rettssikkerhet. Aksjon Rettssikkerhet for Kvinner, (se avsnittet om Aksjoner), fikk stor oppmerksomhet i media i forbindelse med injuriedommen i «Volda-saken». Bakgrunnen for injuriedommen var at to kvinner ble saksøkt for ærekrenkelse, etter å ha navngitt de mennene de mente seg voldtatt av. Dette har i stor grad opprørt samfunnet, og den politiske støtten og engasjementet har vært stort.

Medlemmer i KU, personer fra den internasjonale prosjektgruppa, personer fra medlemssentrene samt daglig leder av sekretariatet har representert sekretariatet, og holdt innlegg på følgende seminarer, møter og konferanser i 2001 (Boks 5):

Innlegg på KROM (Norsk Forening for Kriminalreform) konferansen på Synseter, (advokater, jurister, kriminologer, forskere, innsatte).

Innlegg på seminar med asylsøkende kvinner fra Kosovo i Oslo, arrangert av Helsingforskomitéen.

Innlegg på tverretattlig konferanse i Asker og Bærum (offentlige etater, politi og politikere).

Innlegg på Familievoldskonferansen på Stovner Politistasjon, (offentlige etater og politi).

Innlegg på seminar i Justisdepartementet i forbindelse med Barnekonvensjonen, (frivillige organisasjoner, barneombudet, politikere).

Innlegg på Jessheim Videregående skole.

Innlegg på fellesmøte på Betzy krisesenter.

Undervisning på Politihøyskolen i Oslo.

Undervisning på Sykepleiehøyskolen i Lillestrøm.

Innlegg i Grong, sammen med Den norske Helsingforskomité.

Innlegg på fylkesmøte til Østfold Senterkvinner.

Boks 5: Oversikt over undervisning og debattinnlegg holdt av Krisesentersekretariatet i 2001. Fortsetter neste side.

Innlegg på Landskonferansen i Tromsø.

Innlegg på tverretattlig seminar i Lofoten, (offentlige etater, med flere).

Innlegg på fellesmøte på Romerike krisesenter.

Innlegg på møte i Nordiske Kvinner mot Vold.

Innlegg på Norgga Sarahkkas Landsmøte i Bjerkvik.

Innlegg på Kvinne- og Familieforbundets konferanse om Vold mot Kvinner i et globalt perspektiv.

Innlegg på tverretattlig møte i Kirkenes, (offentlige etater, kirken, politikere).

Innlegg på konferansen om tvangsekteskap i Mo i Rana.

Innlegg på Globaliseringskonferansen i Oslo.

Innlegg på KrFs temamøte i Fredrikstad, «Vold mot kvinner – menns ansvar».

Innlegg på Universitetet i Oslo – Det Juridiske Fakultet om tema: «Voldtekt av kvinner».

Innlegg på Kvinnefrontens Landsstyremøte om vold mot kvinner.

Innlegg på Landsdelskonferansen i Nord, Bodø, om Krisesentersekretariatets politiske arbeid.

Innlegg på styremøte for Oslo krisesenter om Krisesentersekretariatet.

Innlegg om Krisesentersekretariatets og krisesentrene arbeid i forhold til tvangsekteskap på Barne- og familiedepartementets oppsummeringsseminar i arbeidet mot Tvangsekteskap.

Innlegg på regionskonferansen i Sør/Øst om finansiering av krisesentrene.

Innlegg om Masimanyane og vårt samarbeidsprosjekt, på SO-konferansen om det Sørlige Afrika, arrangert av SO/Studieforbundet Solidaritet.

Innlegg på evalueringsmøte om Familievoldsprosjektet i Bergen politidistrikt.

Innlegg på møte for alle ansatte på Asker og Bærum krisesenter.

Innlegg på dagsseminar arrangert av Aust-Agder krisesenter: «Hvordan forebygge vold mot kvinner», (politikere, offentlige etater, politi, informasjonsarbeidere fra flyktningmottak, vakter).

Innlegg på helgseminar for vakter, ansatte og styret ved Aust-Agder krisesenter: «Hvorfor er det viktig å beholde vårt politiske engasjement på krisesentrene».

Innlegg på «Feminismefestivalen» i Oslo, arrangert av Rød ungdom.

Innlegg på Gudbrandsdal krisesenter for ansatte og vakter: «Når kvinner er funksjonshemmede».

Innlegg på Kongsberg krisesenter for ansatte og vakter: «Når kvinner er funksjonshemmede».

Innlegg på paneldebatten: «Vold mot kvinner – menns ansvar», arrangert av Arbeidsgruppa for den internasjonale dag mot vold mot kvinner på Likestillingssenteret.

Boks 5: Oversikt over undervisning og debattinnlegg holdt av Krisesentersekretariatet i 2001. Fortsettelse fra forrige side.

Aksjoner

«Vold mot kvinner - menns ansvar?», var temaet for årets aksjon på den Internasjonale dag mot vold mot kvinner og 16 dagers aksjonen. De siste 25 årene har kvinnebevegelsen, forskning, politikere og offentlige tiltak vært rettet mot voldens ofre og voldens art. Arbeidsgruppa, bestående av representanter fra FOKUS, Likestillingssenteret, Nettverk for kvinner med funksjonshemning, Kristelig folkepartis kvinner, Norsk Kvinnesaksforening, Norges Kvinne- og Familieforbund og Krisesentersekretariatet, mente det var på tide å sette fokus på voldsmenn. Menn som voldtar, menn som kjøper seksuelle tjenester, og samfunnsstrukturer som opprettholder kvinneundertrykking. I kampen mot seksualisert vold er det på tide å forandre synsvinkel og rette fokuset mot de ansvarlige.

Utfordringene i samfunnet er samtidig å få majoriteten av menn som ikke utøver vold til å bry seg om problematikken vold mot kvinner, ta ansvar og avstand fra denne volden. Dette vil ha en sterk

signaleffekt for menn som begår overgrep og vold, og menn skal være gode forbilder for neste generasjon. Fortsatt er det mye motstand og angst for å gå inn på temaet, og mange sykeliggjør kvinnene, i stedet for å se mer på menns roller. Vold mot kvinner er faktisk menns problem og menns ansvar.

Hvor er mennene, spør vi oss ofte i arbeidet for å synliggjøre og bekjempe undertrykkningen av kvinner. Vi mener det er på tide at menn åpner øynene, og begynner å snakke om hva vanlige menn gjør mot vanlige kvinner i vanlige hjem.

Krisesentersekretariatet inviterte kvinnegrupper og organisasjoner til å delta på «Klessnoraksjonen», som etter hvert har blitt en tradisjon i Oslo. 12 kvinnegrupper/organisasjoner deltok den 24. november på Eidsvolls plass. Ved å henge herrekler på klessnorene, ønsket vi å plassere ansvaret for seksualisert vold mot kvinner der det hører hjemme, hos overgriper. På plaggene informerte vi om voldens omfang, konsekvenser, kostnader, både i Norge og ellers i verden. Kvinnefronten, ved Eli Aaby åpnet aksjonen med et kort historisk tilbakeblikk, etterfulgt av appeller fra Justisminister Odd Einar Dørum, 1. nestleder i KrFU, Kathrine Tallaksen Bjelland og fra Oslo bystyre, Akhtar Chaudhry, SV.

Arbeidsgruppa for 16-dagers aksjonen hadde utarbeidet aksjonsmateriale som plakater, løpesedler, ideer om måter å aksjonere på, samt aktivitetskalender. Arbeidsgruppa opplever at krisesentrene er majoriteten av de som arrangerer aksjoner rundt i landet. Kampanjen ble støttet av Barne- og Familiedepartementet. Krisesentrene som deltok, valgte ulike dager for markering gjennom en aktivitetskalender. Det ble trykket egne plakater, avisinnlegg, løpesedler og faktafoldere til aksjonen. Det ble oppfordret til samarbeid mellom andre kvinneorganisasjoner/grupper lokalt, ut fra de organisasjonene/gruppene som hadde tilsluttet seg aksjonen sentralt. Tilbakemeldinger fra sentrene viste at aksjonen var vellykket, og de ulike aksjonene fikk oppmerksomhet i media både lokalt og sentralt.

I anledning 16 dagers kampanjen mot vold mot kvinner, arrangerte arbeidsgruppa en åpen paneldebatt, der vi utfordret sentrale menn i norsk samfunnsliv. Spørsmålet vi stilte var: «Hvorfor er menn så tause når det gjelder menns vold mot kvinner». Til å delta i paneldebatten hadde vi

invitert: Justisminister Odd Einar Dørum, forsker Erling Sandmo, politiinspektør Terje Kristiansen, Landsrådet for barne- og ungdomsorganisasjoner ved Lars Salvesen, 2. nestleder i LO, Finn Erik Thoresen, Alternativ til Vold ved Pål Molin, Nestleder i SV, Øystein Djupedal. Debatten ble ledet av Torild Skard.

Samarbeid og nettverk

På grunn av at det kun er ansatt en person i sekretariatet anser sekretariatet at nettverk og samarbeid med andre organisasjoner er meget viktig. Andre organisasjoner kan bidra med kunnskap som kan styrke vårt arbeid om problematikken vold mot kvinner. Samtidig er det en styrke at flere organisasjoner kan stå sammen og samarbeide i prinsipp saker som omhandler seksualisert vold mot kvinner. Et tverrfaglig nettverk kan på sikt være både premissleverandør, og gi ny og bredere innsikt om problemstillingen.

Noen av nettverkene har sekretariatet i løpet av året hatt mer kontakt med enn andre. Årsrapporten belyser de nettverkene som Sekretariatet har gjennomført konkrete tiltak med i løpet av 2001. En del av nettverksarbeidet er beskrevet under andre punkter i årsmeldingen (Se også Boks 6).

Aksjon Rettssikkerhet for Kvinner (ARK) er et meget viktig nettverk, bestående av Kvinnefronten, SV, SU, Norsk Krisesenterforbund, RV og Miljøpartiet de Grønne. ARK er støttet av Likestillingscenteret og Alternativ til Vold. Bakgrunnen for ARK var en sak der en kvinne som anmeldte en voldtekt, ble dømt til å betale den mannen hun anmeldte nesten 300 000 kroner.

Mens saken fremdeles var under etterforskning, tok mannen ut privat søksmål mot kvinnen med bakgrunn i ærekrenkelse. Hennes sak ble henlagt etter en behandlingstid på 10 mnd. Dette var dråpen som fikk begeret til å flyte over for oss som jobber mot ulike typer undertrykking. Vår frykt var at denne saken skulle danne presedens. Vi hadde rett. Noen få måneder etterpå kom neste sak.

Det har i løpet av perioden vært stor aktivitet, selv om det meste har foregått gjennom e-post. E-post nettverk er en fantastisk måte å samarbeide på. Man når mange, samt at det er økonomisk besparende på grunn av at man slipper mange møter. Her kommer enkeltpersoner eller organisasjoner med innspill i forhold til presse-meldinger, tiltak, forslag til lovendringer osv. Dette blir sendt ut på høring til nettverket, før det sendes den instans som har det overordnede ansvar, eller til media. ARK har fokusert på kvinners manglende rettssikkerhet i voldtekts-saker. Aksjonen har rettet seg både til den norske befolkning, politikere og de lovgivende myndigheter. Injurieloven ble endret etter en stor aksjon i 2000.

I dag er bevisbyrden i en injuriersak like stor som i en straffesak. Det betyr at en kvinne som blir saksøkt for å ha fremsatt påstander om voldtekt, må bevise det politiet eller domstolen ikke klarer, nemlig å bevise at hun ble voldtatt. ARK har i brev til Justisministeren krevd at injurieloven igjen endres. Vi krever nå at det kun skal sannsynliggjøres, ikke bevises, at en faktisk har blitt voldtatt, for å bli frifunnet i et injuriersøksmål.

I løpet av høsten 2001 skal antall politidistrikt i Norge reduseres fra 54 til 27. Det er i politidistriktene det alt vesentlige av oppgavene skal løses. Der har politimestrene ansvaret for at prioriteringene er riktige og at kvaliteten i oppgaveutførelsen er mest mulig i samsvar med de krav og forventninger som stilles fra samfunnet og publikum. ARK krever at det opprettes en enhet med spisskompetanse på seksualisert vold ved hvert av de 27 politidistrikt. Etterforskning i sedelighetsbrudd skal organiseres og ledes av kompetent påtaleansvarlige og etterforskere, samt at sakene skal tilføres tilstrekkelige ressurser og prioritet. Vi krever samtidig at det er et forpliktende samarbeid mellom politiet og faginstitusjoner for å kunne bidra med en optimal støtte til ofre for seksualisert vold. Voldtekts-mottakene må tilføres ressurser, samt

kvalitetssikres.

Nettverk for kvinner med funksjonshemning er en nettverksorganisasjon som samarbeider med Høgskolen i Lillehammer. Krisesentersekretariatet har i to år hatt et tett samarbeid med prosjekt-ansvarlige Solveig Johansen og Kristin Madsen. Utgangspunkt og bakgrunn for prosjektet er tilrettelegging av landets krisesentre, slik at disse kan brukes av alle kvinner som måtte ha behov for det. En viktig del av tilretteleggingen gjelder tilgangen til informasjon om tilbud, tjenester og muligheter.

Det har liten hensikt å tilrettelegge krisesentrene fysisk dersom målgrupper ikke blir informert om tilbudet. Med målgrupper menes både kvinner som brukere av sentrene, men også helsepersonell, politi, sosialtjeneste osv. som bør arbeide i nært samarbeid med krisesentrene.

I 2001 har nettverket lagt vekt på kvalitetssikring og implementering/forankring av kunnskap. Målet har vært å tilføre ny kunnskap, som skal forankres i krisesentrenes arbeid.

Nettverket med Alternativ til Vold, Likestillings-senteret og Krisesentersekretariatet er et unikt nettverk. At en organisasjon med et klart kvinne-perspektiv har et tett samarbeid med en manns organisasjon, er heller sjelden. At vi har fått til dette, bør vi være stolte av. Det vekker oppsikt og beundring, ikke bare nasjonalt, men også internasjonalt. Målet for nettverket er å se på vold mot kvinner i et helhetlig perspektiv. Nettverket mener det er viktig å ikke isolere tiltakene for å bekjempe vold mot kvinner, men at det parallelt arbeides politisk for å iverksette tiltak for menn som utøver vold.

Å få økt fokus på viktigheten av å utvikle tilbud til menn som utøver vold har ikke vært lett å få på den politiske dagsorden. I henhold til forslaget om å fjerne overgriper fra eget hjem er det viktig å få en bevisstgjøring rundt konsekvensene av bestemmelsen.

Nettverket har også søkt, og fått innvilget midler for å se på muligheten for å arrangere et internasjonalt tribunal om Vold mot Kvinner. Et så stort og omfattende tribunal vil sannsynligvis ha flere tiltenkte virkninger. Selve tribunalet vil føre til samarbeid og prosesser mellom organisasjoner på regionalt nivå, både før og etter selve tribunalet.

Slikt regionalt samarbeid vil også være en forutsetning for å kunne gjennomføre et tribunal av så stort format, og samtidig forutsette regionale forberedelser i form av forkonferanser eller forberedende workshops. Med regioner menes her globale regioner, jfr. FN's inndeling. Det krever organisering av metoder for innhenting av regionale kunnskap fra ulike steder i verden. Dette innebærer også at forprosjektet i tillegg skal vurdere om det er praktisk mulig og realistisk å få gjennomført et så stort arrangement i Norge. Dette skal gjøres i en prosjektbeskrivelse som beskriver gjennomføring, både faglig og administrativt, og finansiering av tribunalet. Arbeidet i forprosjektet skal dokumenteres i en rapport. Rapporten skal både gi informasjon tilbake til de som finansierer forprosjektet, og samtidig utgjøre et grunnlagsdokumentet for arbeidet med selve tribunalet.

Krisesentersekretariatet har et samarbeid med Statsadvokatens Menneskerettighetsutvalg, ved leder Morten Eriksen. Han har gjennom møter med daglig leder av Sekretariatet blitt bevisstgjort på omfanget av kvinner som lever på hemmelig adresse og koder for å berge liv og helse. Han har blant annet skrevet avisinnlegg og uttalt seg både til pressen og ukeblader om voldsutsatte kvinners manglende menneskerettslige vern. Morten Eriksen har deltatt på flere konferanser der han har belyst denne problematikken. Samtidig er nettverket viktig i henhold til at Sekretariatet henviser studenter dit for å innhente kunnskap om problemstillingen sett ut fra et menneskerettslig ståsted. Sekretariatet vil rose Statsadvokatens Menneskerettighetsutvalg, ved Morten Eriksen, for å stille opp velvillig for studentene.

Krisesentersekretariatet, ved daglig leder, har deltatt på møter i København som representant fra krisesentrene i Norge. Møtene ble arrangert i forbindelse med planleggingen av Nordiske Kvinner mot Vold som ble arrangert på Island i år. Sekretariatet ser nytten av å ha et tettere samarbeid med de nordiske landene for å utveksle kunnskaper og erfaringer.

Krisesentersekretariatet inviterte flere organisasjoner og andre interesserte for å jobbe mot det nye forslaget om at delt bosted for barn skal kunne pålegges foreldre etter samlivsbrudd. Nettverket var meget bekymret for den store mangelen på kunnskap i den offentlige debatten om barnefordeling ved samlivsbrudd der far er voldsmann.

Hvis delt bosted for barn skal pålegges foreldre etter samlivsbrudd, innebærer det at kvinner med barn mister retten til å beskytte barnet mot den mannen som utøver vold og trusler.

Kvinner med barn blir mistenkeliggjort og fordømt på grunn av at de ikke vil og kan ha delt omsorg med den mannen som slår, truer, og utsetter dem for psykisk og fysisk vold. Mennenes makt øker. Menn kan fortsette å kontrollere og bestemme over kvinnen til tross for skilsmissem. Nettverkets frykt var at kvinner ville få store problemer med å bryte ut av et voldelig samliv i frykt for at far skulle skade barnet. For å gi barnet omsorg og beskyttelse, forblir hun i et destruktivt forhold.

Samtidig var nettverket bekymret over at det i debatten brukes begreper som ofte ikke er i samsvar med de begrepene som brukes i barne-loven. Det er tre begreper som er viktig i denne debatten : Foreldreansvar, barnets faste bosted og samværsrett. Dersom vi klarer å holde disse begrepene fra hverandre og bruker dem slik loven definerer dem, er vi langt på vei til en mer ryddig debatt. Nettverket gjennomførte tre møter, der vi fordelte arbeidsoppgaver, samt utarbeidet en strategi for å lobbe mot forslaget. Nettverket ba om et møte med Barne- og familieminister Karita Bekkemellem Orheim. Leder av Norsk Krisesenterforbund og daglig leder av Sekretariatet fikk et møte med politisk rådgiver, Kjell Erik Øie. Her la vi frem våre synspunkter og erfaringer fra møte med de voldsutsatte kvinnene. Det synes som om forslaget om delt bosted på det nåværende tidspunkt er lagt på is.

Nettverk for kvinner med funksjonshemning.

Nettverk med DIXI.

Nettverk mellom Alternativ til Vold og Likestillingssenteret.

Nettverk med Statsadvokatens Menneskerettighetsutvalg.

Nettverk med Kvinnefronten, Norsk Krisesenterforbund, SV, SU, RV og Miljøpartiet de Grønne (ARK).

Boks 6: Oversikt over Krisesentersekretariatets nettverk i 2001. Fortsetter neste side.

Nettverk med Norsk Krisesenterforbund.

Nettverk i arrangementgruppa for den Internasjonale dag mot vold mot kvinner.

Nettverk med de nordiske krisesentrene.

Nettverksgruppe i arbeidet mot den nye barneloven. Ottar, Norsk Krisesenterforbund, Miljøpartiet De Grønne, Likestillingscenteret, Asker og Bærum krisesenter.

Nettverk med Det Norske Fredskorpset, arbeid med krisesenterdrift på Jamaica.

Medlem av FOKUS-nettverket.

Boks 6: Oversikt over Krisesentersekretariatets nettverk i 2001. Fortsettelse fra forrige side.

Internasjonalt arbeid

I Krisesentersekretariatets mandat er deltakelse og samarbeid i det internasjonale arbeidet mot vold mot kvinner svært viktig. I løpet av året har Sekretariatet deltatt på flere internasjonale konferanser, der vi har delt erfaringer og kompetanse hvert enkelt land har opparbeidet seg. Daglig leder deltok på den internasjonale konferansen i Stockholm om vold mot kvinner med fokus på prostitusjon og sexhandel med kvinner. Det var enighet om at det er av stor betydning at det utvikles et godt samarbeid for å hindre prostitusjon og sexhandel med kvinner. Rapport fra konferansen er utarbeidet, og ligger på hjemmesiden til Krisesentersekretariatet.

Ane Aadland, medlem av den internasjonale prosjektgruppa, har på vegne av Sekretariatet deltatt på to konferanser i Sør Afrika. «Kvinner i kryssilden mellom kjønnsdiskriminering og rasisme», var temaet for konferansen, arrangert av Masimanyane Women Support Centre i juni.

Masimanyane hadde inviterte likesinnede organisasjoner for å sette søkelys på hvordan kvinner dobbeltdiskrimineres og marginaliseres. Konferansen gikk over tre dager, og det var 125 kvinner og noen menn som deltok. Det var innledninger av kvinner fra marginaliserte grupper : funksjonshemmede, flyktninger, lesbiske og HIV/AIDS positive. Mesteparten av tiden ble brukt til gruppearbeid, hvor grasrotkvinner skulle få fortelle om sine virkeligheter i Sør-Afrika etter apartheid.

Et av målene for konferansen var å prøve å forstå denne dobbeltdiskrimineringen ut fra politiske, historiske, økonomiske, sosiale, kulturelle og eventuelt andre faktorer som bidrar til diskrimineringen.

Videre ønsket man å dokumentere på hvilke måter kvinner diskrimineres, og hvordan denne diskrimineringen påvirker kvinners liv, og ikke minst hvilke strategier som må iverksettes for å bekjempe dette fenomenet.

Sist men ikke minst ønsket man å mobilisere grasrotkvinner og organisasjoner om temaet, i forkant av FN konferansen mot rasisme som ble arrangert i Durban august-september 2001.

Fra Norge deltok Rachel Paul fra Likestillings-senteret. Paul er Krisesentersekretariatets rådgiver i forhold til Sekretariatets internasjonale prosjekter. Hun var engasjert av Masimanyane til blant annet å være med på å skrive rapport fra konferansen. Denne rapporten vil bli brukt til lobbying i den sørafrikanske menneskeretts-kommisjonen, og regjeringen.

I november arrangerte FOKUS i samarbeide med Emang Basadi i Botswana, en nettverkskonferanse kalt «Empowering of women». Konferansen ble finansiert av NORAD. Her deltok også Ane Aadland på vegne av Sekretariatet.

Deltakerne var fra norske, afrikanske og andre internasjonale organisasjoner som har samarbeidsprosjekter. Målet var å se på hvordan man kan styrke kvinners rolle og muligheter i afrikanske land.

Hovedutfordringene er fattigdom, analfabetisme, HIV/AIDS og interne og eksterne konflikter. Masimanyanes representant var fra et av distriktsprosjektene Masimanyane støtter og veileder. Organisasjonene presenterte seg selv, og sine prosjekter. Enkelte prosjekter var rene grasrotprosjekter, andre jobbet mer akademisk. Alle deltakerne var enige i at dette bare var en start. Det ble laget en forpliktende handlingsplan, og første skritt er at alle organisasjonene skal sende FOKUS en tilbakemelding på hvilke ressurser og kompetanse vår organisasjon innehar, og hva vi kan bidra med.

Masimanyane Women Support Centre`s aktiviteter i 2001. En av hovedsatsingene til Masimanyane var selvfølgelig konferansen i juni. Ellers arrangerte de en Barnefestival, med fokus på barns rettigheter i forbindelse med 16 dagers aksjonen. Organisasjonen har lagt ned et betydelig arbeid i et forskningsprosjekt, etter anmodning fra myndighetene. Dette prosjektet er relatert til CEDAW rapporten, som også Sør-Afrika skal levere inn i år. De undersøkte forholdene i fem provinser, og konkluderte med at det var langt mellom liv og lære. Grasrotkvinnene merker lite til forbedringene i lovverket. I tillegg har de produsert en spesifikk rapport på tema HIV/AIDS, og virkningene for grasrotkvinner og lokalsamfunn. Dette ble også implementert i den statlige rapporten om kvinners status og livskvalitet til CEDAW komiteen.

Ellers driver de rådgivnings sentre, både med fokus på mishandling og HIV/AIDS, i tillegg til sine lederkurs, manneprosjekter og folkeopplysningsprosjekter. Da Ane Aadland var i East London i sommer, fortalte en av psykologene i manneprosjektet, at de også ville jobbe inne i fengslene med voldsdømte menn. Etter Ane Aadlands erfaringer fra prosjektet, har Masimanyane veldig mye å bidra med. Kunnskapen og erfaringer fra Sekretariatets prosjekter er viktig å viderefremme til våre medlemmer.

Organisasjonen Women`s Crisis Centre i Vilnius, blir fulgt opp av Heidi Olden Eng fra den internasjonale prosjektgruppa. Prosjektet fikk i løpet av året tilført litt midler som er samlet inn av krisesentrene i Norge. Women`s Crisis Centre sliter med økonomien, og har i løpet av året kun mottatt litt midler fra Litauiske myndigheter. Krisesentersekretariatet har i møte med styret på Women`s Crisis Centre vedtatt følgende forutsetninger for videre arbeid:

Sekretariatet beholder leiligheten slik eierforholdet er i dag og den må disponeres til formålet. KU ønsker tilsendt organisasjonens demokratiske oppbygning, samt navn på valgte medlemmer av styret. Organisasjonens målsetting og målgruppe må også sendes KU. Organisasjonen sender årlig rapport til Sekretariatet. Dessuten bør prosjektet fra start og fram til 2002 evalueres. Det bør samtidig foreligge en revisjonsrapport fra Litauen om disponeringen av midlene.

Womens INC i Montego Bay har Kristin

Ingebrigtsen, Vestfold krisesenter, fra den internasjonale prosjektgruppa hatt ansvaret for. Ideen til å inngå et samarbeid med Jamaica, fikk vi etter at Krisesentersekretariatet ble kontaktet av to unge damer, Camilla Brandsø Megård og Cecilie Starheim. På det tidspunktet var de i ferd med å avslutte sin utdanning på Sosialhøyskolen i Oslo. Gjennom studiene hadde de vært to lengre perioder på Jamaica. I løpet av den tiden, hadde de fått et godt innblikk i kvinnes situasjon på Jamaica, og brant for å bidra med å gjøre noe for å bedre kvinnes stilling på Jamaica. De tok derfor kontakt med Sekretariatet for å høre om det var noen mulighet for å få til et prosjekt på Jamaica.

Sekretariatet tente på ideen, Fredskorpset ble kontaktet, og også de tente på ideen. Både problemområdet og regionen var ny for Fredskorpset, og de ville gjerne finne ut av om det var mulig å få til et samarbeid med Krisesentersekretariatet på dette området. Etter en lang prosess, endte vi opp med å skrive en samarbeidsavtale, og i oktober 2001 reiste Camilla og Cecilie til Jamaica som fredskorpsdeltakere, for å samarbeide med Womens INC i Montego Bay på Jamaica. Womens INC driver her et rådgivningskontor for kvinner som har vært utsatt for ulike former for overgrep.

Målsettingen med prosjektet å styrke og konsolidere krisesenteret i Montego Bay. Krisesenteret her er bemannet av en person. De sliter økonomisk og har ikke nok ressurser til å ivareta oppgavene sine på den måten som de gjerne vil. Vi tror at våre fredskorpsdeltakere kan bidra med sine erfaringer og ressurser i denne prosessen. De vil kunne være en vitamininnsprøytning, de kan bidra med sin arbeidskraft i forhold til å jobbe for at finansieringen av senteret må sikres, de kan bidra ved å være med i et team som hjelper kvinnene med de problemene de kommer med til kontoret. Her vil de norske jentene bidra med egne erfaringer og kunnskaper fra sin utdanning, og de vil kunne dra nytte av de erfaringene som krisesentrene i Norge har på dette område. Krisesentrene i Norge har vært gjennom mye av den prosessen som senteret i Montego Bay nå er inne i, og har således mange viktige erfaringer å bidra med. I tillegg har Krisesentersekretariatet i Norge mange kontakter både innenlands og utenlands som kan komme godt med i jakten på økonomisk støtte til kontoret.

Vold mot kvinner er et svært omfattende problem på Jamaica. Tradisjonelt synes det å være få nettverk som fanger opp kvinner som utsettes for ulike former for overgrep. Mange kvinner på Jamaica lever på landsbygda, det er mange som ikke kan lese og skrive, infrastrukturen er mange steder dårlig, og kunnskapsnivået lavt. Det er derfor en viktig oppgave for dette prosjektet å bidra til å spre kunnskap om vold mot kvinner, vise at dette er et omfattende problem, spre kunnskap om hvilke tilbud som finnes. Her kan de norske fredskorpsdeltakerne spille en viktig rolle, de vil ha tid og muligheter til å reise rundt, de vil kunne produsere informasjonsmaterieell osv. Alt dette er oppgaver de allerede prioriterer på kontoret, men som de på ingen måte får løst på en tilfredsstillende måte på grunn av mangel på både økonomiske og menneskelige ressurser.

En forutsetning for å komme videre i arbeidet vold mot kvinner, er å lære av hverandres erfaringer. Vi ønsker å finne mer ut av hva som er situasjonen på Jamaica, hvordan løser de problemene sine, hvilken form får undertrykkingen i deres samfunn. I samtaler med våre samarbeidspartnere, ved hjelp av våre norske frivillige og ved hjelp av frivillige fra Jamaica, håper vi å komme et skritt videre i arbeidet vårt, både her hjemme og på Jamaica. Vi vil også nevne at på krisesentrene her hjemme, så har vi en rekke kvinner med ulik etnisk bakgrunn boende. Vi håper med vårt internasjonale arbeid å heve forståelsen for arbeidet i forhold til disse kvinnene. Vi ser i tillegg dette arbeidet som viktig i forhold til arbeidet mot rasisme.

Den viktigste erfaringen så langt, er betydningen av å sikre god kommunikasjon med våre samarbeidspartnere. Vi har opplevd en del misforståelser fordi vi ikke har forsikret oss godt nok om at avtaler er forstått på samme måte av alle involverte. Vi har vel og vært overrasket over hvor sterkt behovet for tildeling av penger er for våre samarbeidspartnere. Vi har og gjort viktige erfaringer i forhold til å holde god kontakt med våre fredskorpsdeltakere. Det er lett å undervurdere hvilke utfordringer det ligger i å skulle fungere i en så fremmed kultur, få til et godt samarbeid med organisasjonen, finne sin rolle osv. Vi har erfart at et tett og nært samarbeid med alle involverte, er en forutsetning for å lykkes. Sekretariatet tror dette må være svaret vårt, både på dette spørsmålet og på det neste om hvilken innsikt vi har fått. Kanskje vi skal legge til at vi gjennom denne prosessen også har lært en god del

om hvordan kvinnene sin situasjon er på Jamaica og om samfunnet i sin helhet.

Deltakerne var svært entusiastiske før de dro til Jamaica. De har hele tiden sett på problemområdet som viktig og utfordrene. Dette syns de fremdeles. De formidler at det er uhyre viktig å fortsette å utvikle tiltak for kvinner som har vært utsatt for vold. De første månedene har vært svært lærerike. De har slitt med å finne sin rolle i organisasjonen, finne ut hva de skal gjøre. Samtidig har de erfart at forestillingen om hvordan det skulle være å komme tilbake til Jamaica og jobbe, i stor grad har måttet bli revurdert. Dette har i perioder vært ganske smertefullt. De har i tillegg formidlet at det har vært et problem at kontakten mellom ledelsen av de to organisasjonene har vært mangelfull. Problemene jeg har nevnt, har vi i Sekretariatet nå tatt på alvor. I samtaler med deltakerne selv og med ledelsen på Jamaica, har vi forbedret klima, avklart uenigheter og misforståelser, og klarlagt deltakerne sin rolle i organisasjonen. Vi har stor tro på at fortsettelsen vil bli god. Deltakerne selv er meget optimistiske til fortsettelsen.

Vi gleder oss til å fortsette arbeidet. Det gir oss viktige erfaringer på mange områder. Foruten å lære mer om problemområdet, lærer vi mye om å organisere prosjekter, hvordan få til et fruktbart samarbeid med mennesker som kommer fra en ganske annen kultur osv.

Å jobbe i nettverk både nasjonalt og internasjonalt gir Sekretariatet mulighet til å delta på en rekke seminarer og konferanser. På neste side følger en oversikt over hvilke konferanser og seminarer Sekretariatet har deltatt på i 2001 (Boks 7):

Samarbeid med forskere og studenter

Gjennom 23 års drift av krisesentre, sitter vi med en stor kunnskap om vold og mishandling av kvinner. Vi besitter også stor innsikt om konsekvensene og omfanget av denne volden. I år 2001 har flere forskere og studenter innhentet informasjon, kunnskap og statistikker fra krisesentrene gjennom sekretariatet. Det er flere grunner til at vi bør opprettholde vår posisjon som den viktigste premissleverandør, både til studenter, forskere og media. For det første kan vi da forhindre feilinformasjon og bli kvitt en del myter rundt problematikken. Ved å prioritere studenter, vil man være sikret at neste generasjon som møter de utsatte har den nødvendige bakgrunnskunnskap.

Internasjonal konferanse om vold mot kvinner i Stockholm med fokus på handel med kvinner.

Likestillingssenteret om seksuell trakassering av kvinner, omskjæring av kvinner og analyser av budsjetter.

Temakveld om voldtatte kvinners juridiske rettigheter, arrangert av Dixi.

Nordisk/Baltisk konferanse om vold mot kvinner i Vilnius.

Seminar om partnerprosjekter i regi av Det norske Fredskorpset.

Kjønn og rasisme i Sør Afrika.

Idéseminar arrangert av Alternativ til Vold.

Kjønnbasert forfølgelse som grunnlag for asyl, arrangert av FOKUS, Likestillingssenteret, Bergen kommune og Likestillingsombudet.

Statens råd for funksjonshemmede, et seminar om funksjonshemmede kvinner og likestilling.

Boks 7: Oversikt over seminarer og konferanser Kriesentersekretariatet har deltatt på i 2001.

Flere av rapportene fra studentenes arbeid har Sekretariatet lagt ut på Internett. Samtidig er det i flere forskningsrapporter og studier vist til Sekretariatets statistikker og erfaringer.

Media

I 2001 har vi igjen opplevd at media har vært opptatt av problematikken vold mot kvinner. Daglig leder har skrevet avisinnlegg som er blitt tatt inn i store riksaviser og mange lokalaviser. Samtidig har daglig leder blitt intervjuet av flere fagtidsskrifter, og blitt bedt om å skrive innlegg. Sett under ett må vi si oss fornøyde med vinklingen av sakene som har blitt presentert. Synliggjøring og bevisstgjøring av vold mot kvinner er ikke bare et poeng for de som rammes. Synliggjøring er et poeng i seg selv, da synlighet av disse forholdene vil motivere flere til å bry seg og engasjere seg i arbeidet. Gjennom media kan man få til debatt og holdningsendringer i hele samfunnet, samt øke et press på politikerne til å iverksette tiltak for å få til endringer. Det er hele tiden viktig at vi setter den politiske dagsorden.

Dermed har media en meget viktig funksjon i samfunnsdebatten.

Media har belyst en del enkeltsaker i forbindelse med vold, drap, tvangsekteskap, omskjæring og voldtekt. Injuriesaken mot kvinnen i Volda, som hun vant i Høyesterett, har fått en god og bred pressedeckning. Størst oppmerksomhet har vi fått gjennom å sette på dagsorden kvinner på flukt fra trusler og vold fra tidligere samlivspartnere og drap på kvinner av samlivspartnere.

Ut fra Kriesentersekretariatets statistikk over henvendelser fra journalister ser vi en enorm økning. Flere og flere journalister, ikke bare fra riksdekkende media, men også fra lokale medier og ukemagasiner tar kontakt for bakgrunnsmateriale, statistikker og informasjon om kriesentrenes arbeid og problematikken vold mot kvinner.

Vi ser samtidig en økning av presseoppslag på lokalt nivå, og kriesentrenes arbeid blir i større grad synliggjort gjennom reportasjer og innlegg i sin region.

Sekretariatet har deltatt i debattprogrammer i forbindelse med politi og påtalemyndigheter behandling av voldtekt, samt debatt om de lave dommene som overgripere blir dømt til i dagens samfunn. Daglig leder blir også kontakten for bakgrunnstoff og informanter til dokumentarprogrammer.

Oppsummering

Ut fra denne årsmelding bekreftes det at vi har hatt en meget stor aktivitet i år 2001. Antall henvendelser til kontoret øker stadig, og Krisesentersekretariatet er blitt en organisasjon mange både har kjennskap til, og kunnskap om. Aktivitetsnivået har også i år, som i fjor, ligget noe i overkant av sekretariatets evne til oppfølging. Dette skyldes stor pågang og det faktum at det kun er en ansatt. Arbeidsmengden på daglig leder kan til tider bli vel stor. Økningen i forespørsler er spesielt stor fra medier, studenter, forskere og faginstusjoner. Sekretariatet har i løpet av året lagt ut mye informasjon og fakta om vold mot kvinner og krisesentrenes arbeid på organisasjonens hjemmeside på Internett. Arbeidet med å oppdatere en god hjemmeside på Internett må fortsatt prioriteres.

Arbeidsoppgavene er varierte, og den komplekse problematikken rundt seksualisert vold er det er viktig å både belyse og følge opp med mer nyansert viten enn den mediene besitter. Her er det viktig med et tett samarbeid mellom sekretariat og medlemssentrene, og et samarbeid med andre relevante organisasjoner og faginstusjoner.

Vi ser samtidig at flere og flere organisasjoner, partier og etater ønsker innlegg om krisesentrenes arbeid, omfanget av vold mot kvinner, og strategier for å endre holdninger i samfunnet for å gi voldsutsatte kvinner bedre rettsvern. Krisesentersekretariatet har i løpet av året holdt innlegg på mange konferanser og møter. Dette er et meget viktig arbeid for å synliggjøre krisentrenes arbeid, og samtidig vil flere engasjere seg i kampen mot vold mot kvinner.

Gjennom 22 år har krisesentrene hatt muligheten til å følge utviklingen rundt samfunnets forståelse og hjelpeapparatets rolle når det gjelder vold mot kvinner. Et historisk tilbakeblikk forteller oss at flere ting har skjedd, og at det på mange måter er større åpenhet rundt problematikken nå enn før. Tiltakene i Regjeringens handlingsplan om vold mot kvinner, som ble iverksatt i 2000, har vært en medvirkende årsak til at problematikken har fått stor oppmerksomhet i samfunnet. I flere av departementene er det mange prosesser og tiltak som skal iverksettes i løpet av 2002.

Mishandlede kvinners erfaringer tilsier at det fortsatt er et stykke igjen før vold mot kvinner blir ansett som et alvorlig samfunnsproblem der kvinner som har vært utsatt for mishandling, trusler og overgrep blir ivaretatt og tatt på alvor. Å

påvirke samfunnet til endringer slik at kvinner som har vært utsatt for vold eller overgrep blir ivaretatt på en bedre måte både innen sosialhelse- og rettsvesenet, må derfor fortsatt være en av de viktigste arbeidsoppgavene for krisesentrene og Krisesentersekretariatet.

Krisesentersekretariatet legger vekt på internasjonal solidaritet og nettverksarbeid for å støtte medsøstre i andre land i kampen mot vold mot kvinner. I tillegg vil en utveksling av kunnskap og erfaring over landegrensene styrke arbeidet nasjonalt.

Tove Smaadahl
Daglig leder

Heidi Olden Eng (sign.)
KU rep. Region Sør/Øst

Pirjo Anneli Pallto (sign.)
KU rep. Region Nord

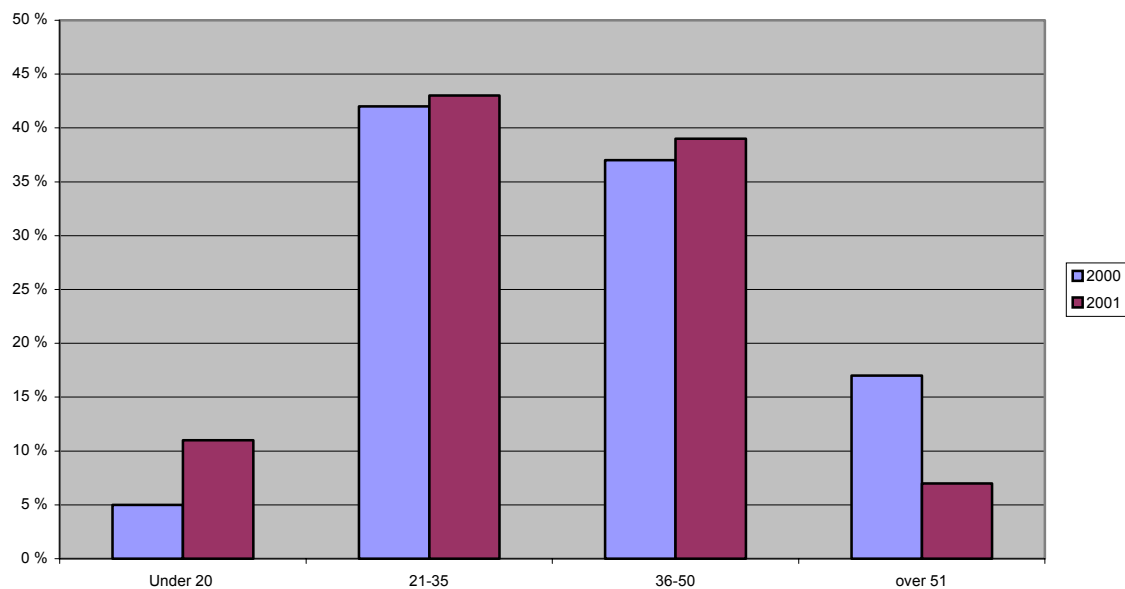
Torild Mikalsen Nedreberg (sign.)
KU-rep. Krisetelefonene

Tove Hægg Versland (sign.)
KU-rep. Region Sør/Øst

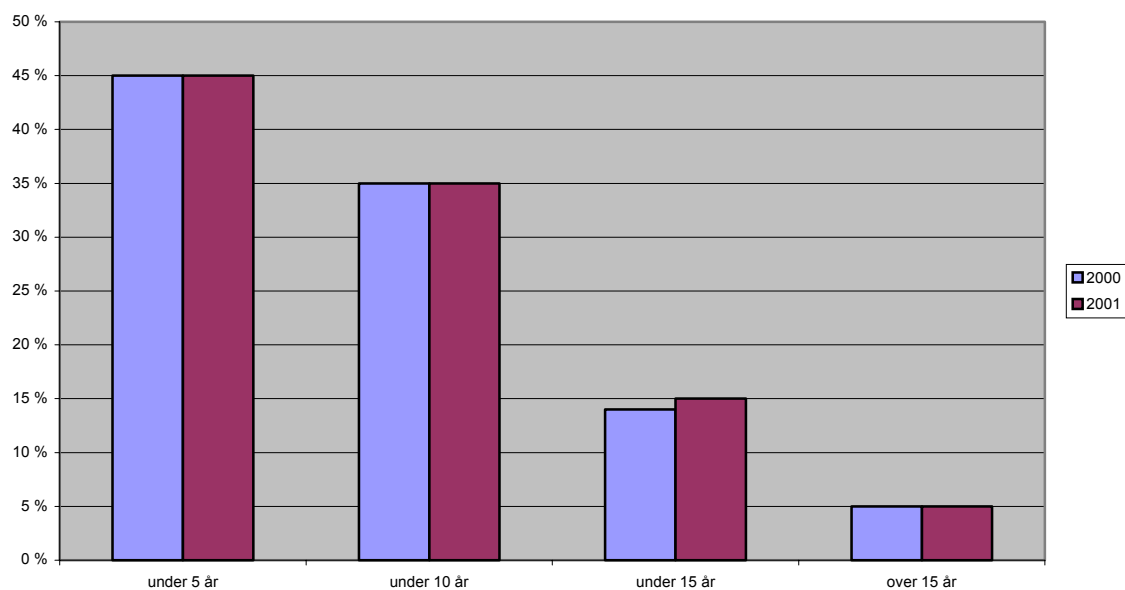
Liv Teigen (sign.)
KU-rep. Region Vest

Vedlegg

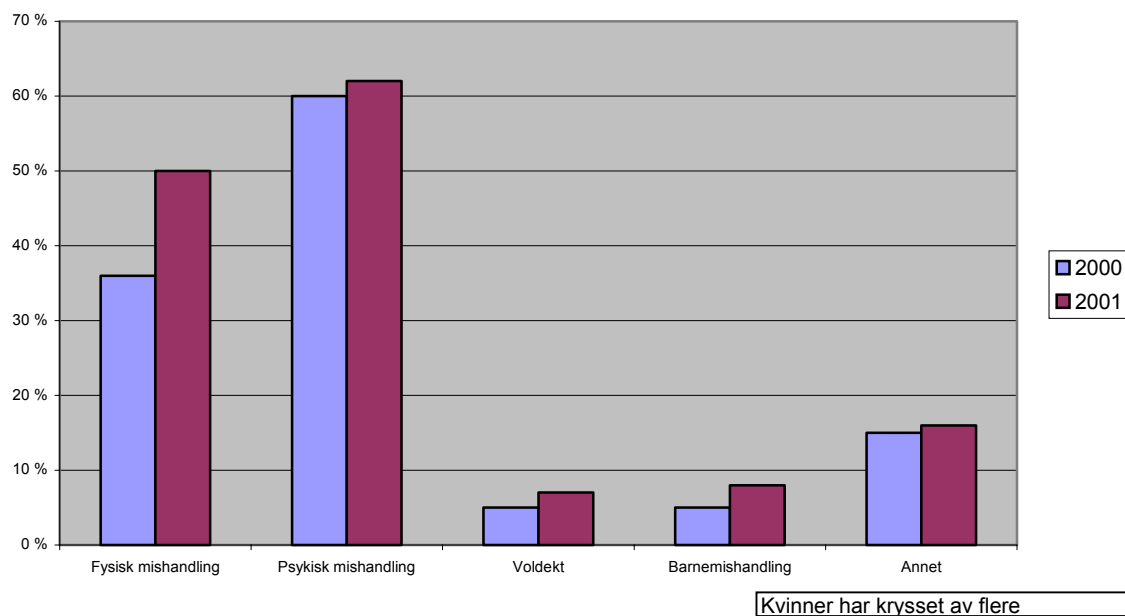
Alder på kvinnelige beboere

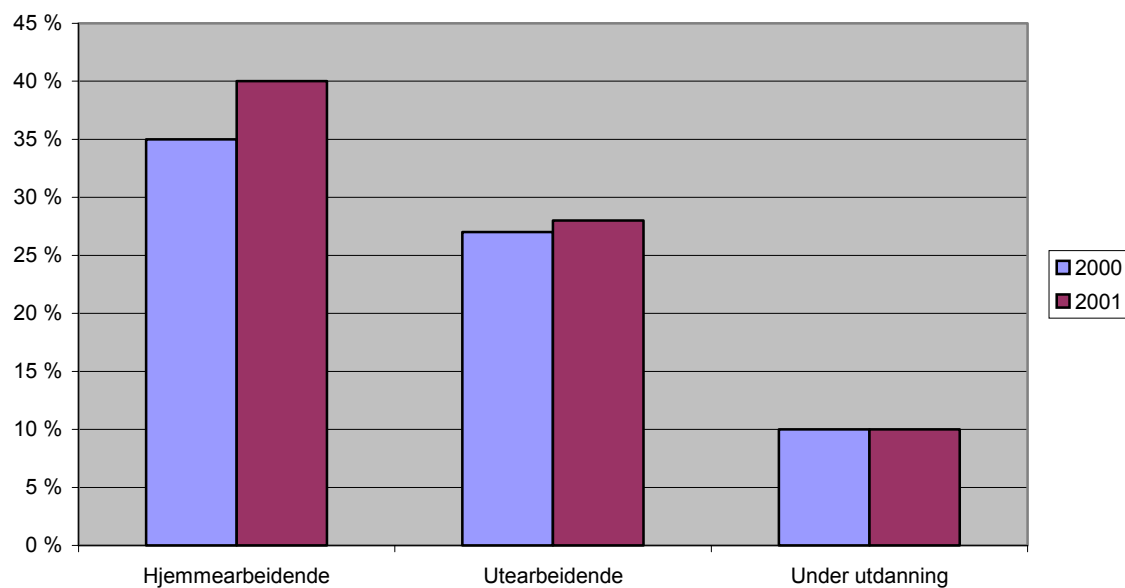
Alder på barn

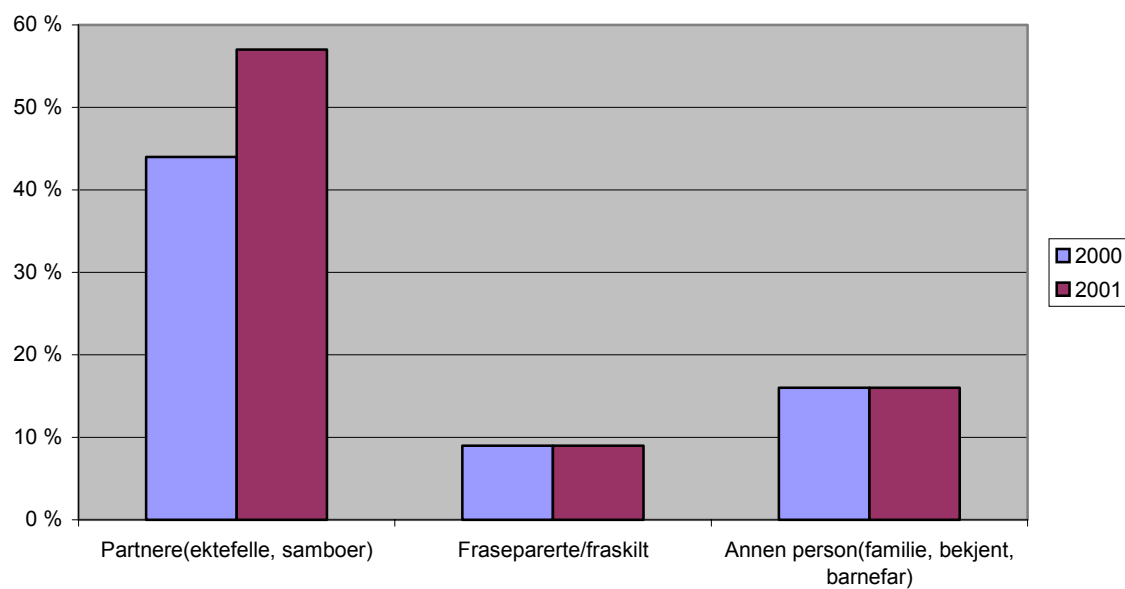
Grunn til at kvinner søkte krisesenteret

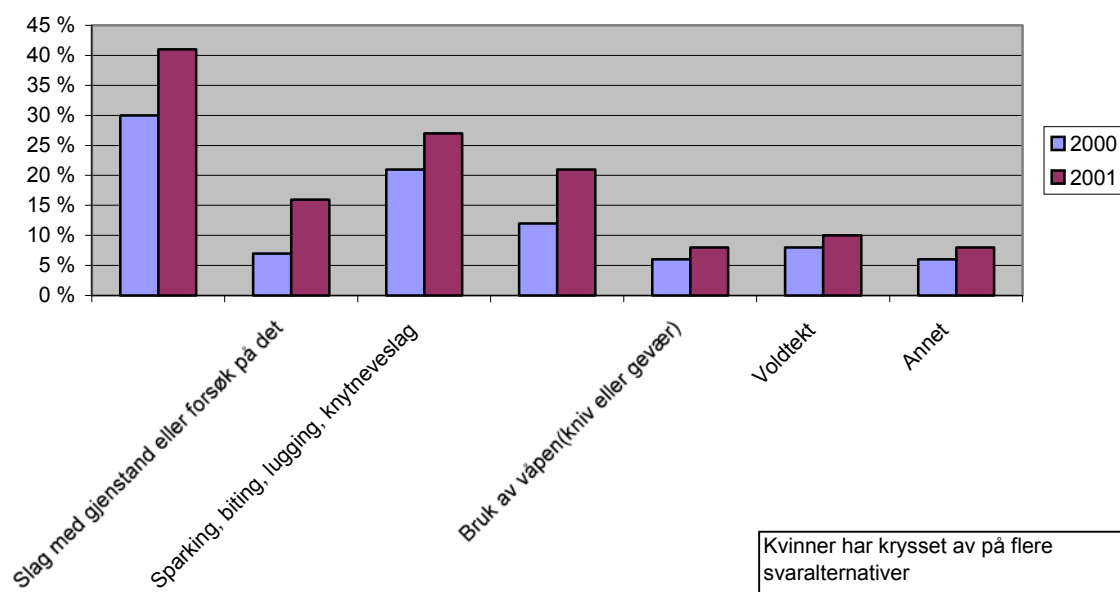
Forhold til yrkeslivet

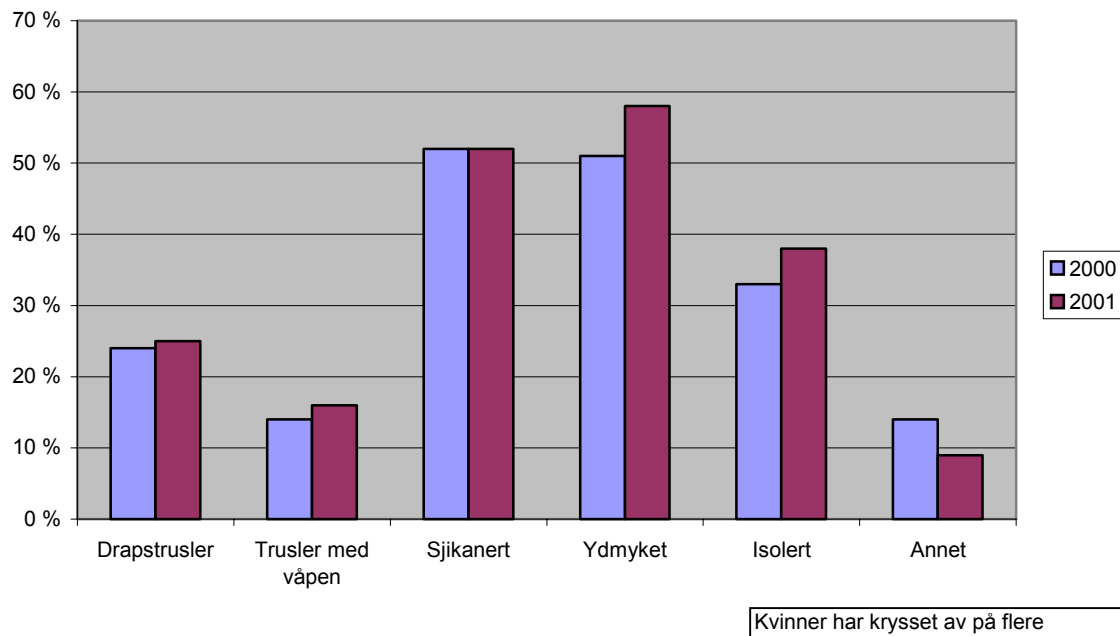
Forhold til overgriper

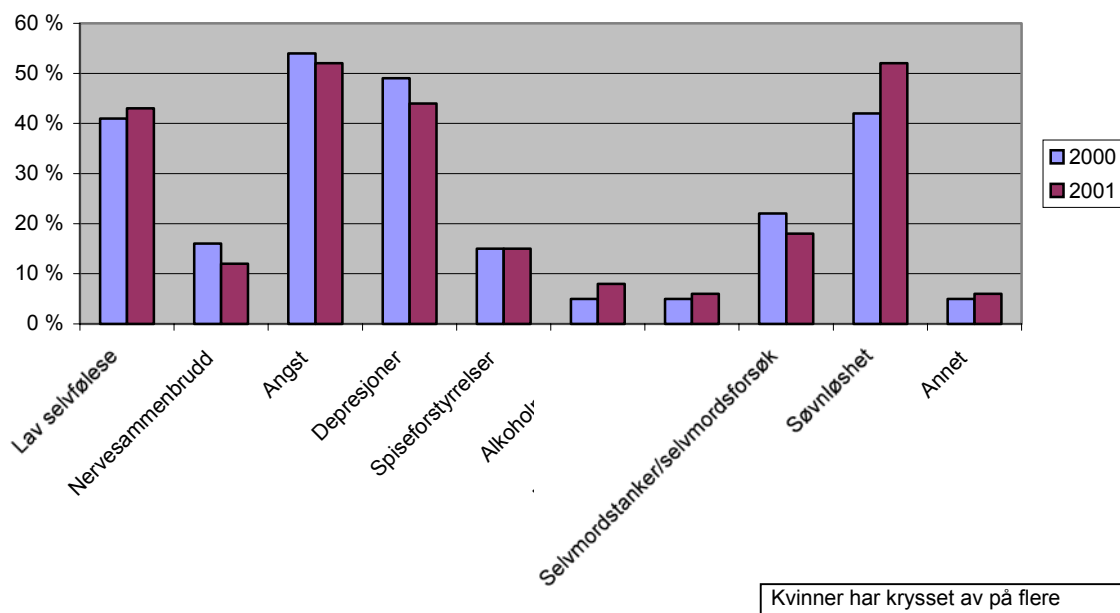
Fysisk mishandling

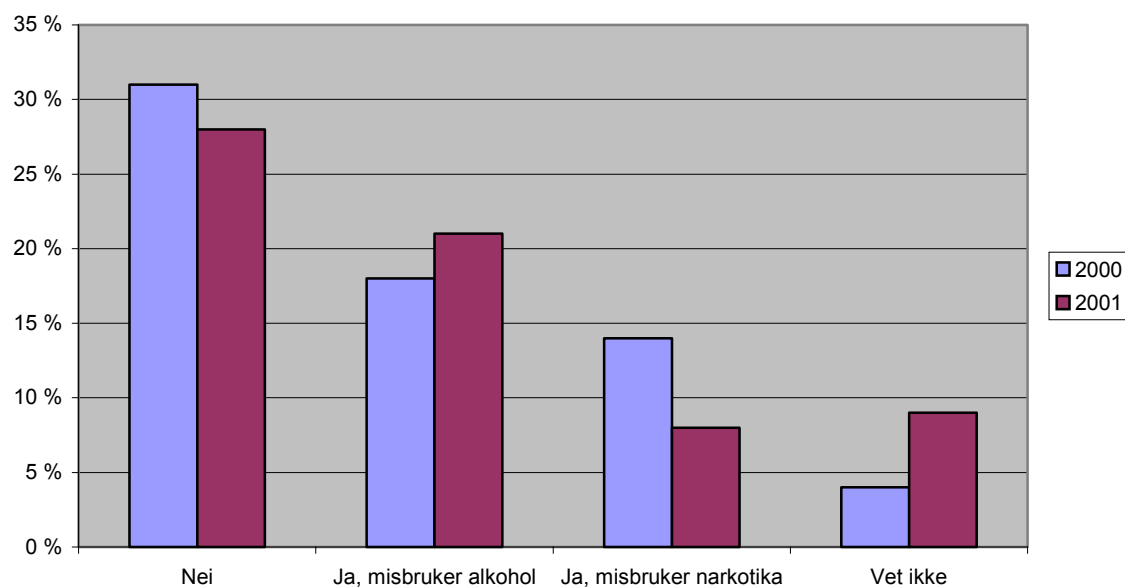
Psykisk mishandling

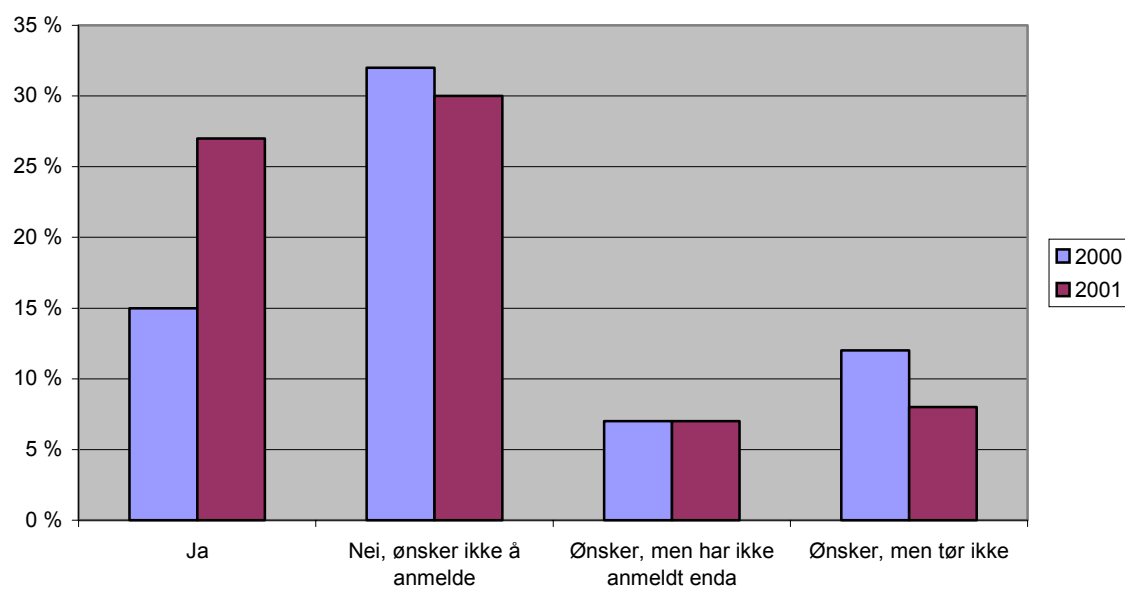
Psykiske følger

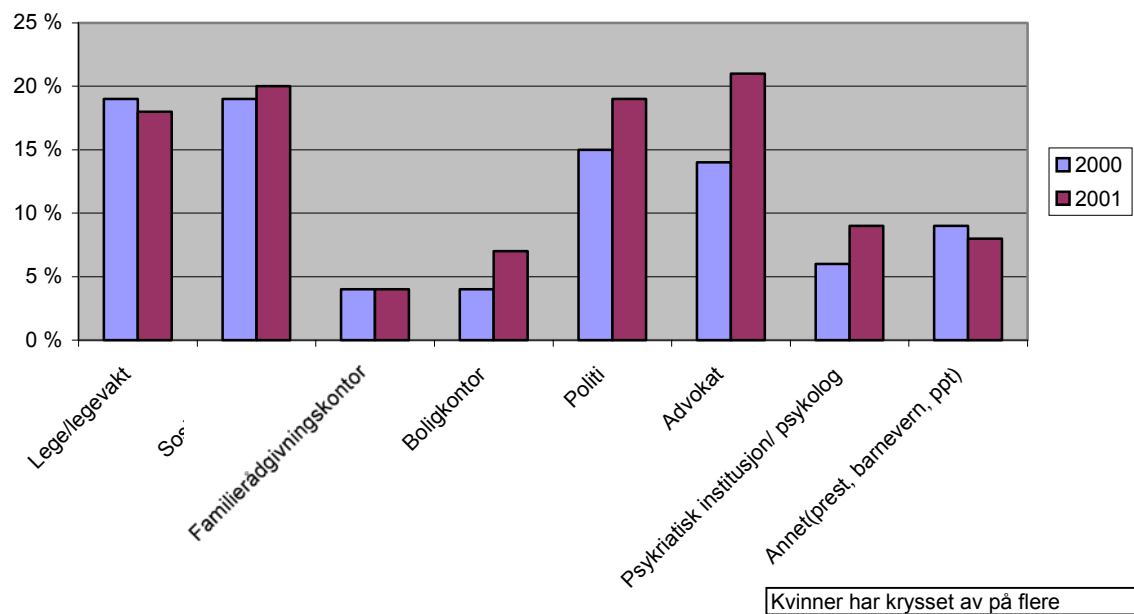
Misbruker overgriper rusmidler

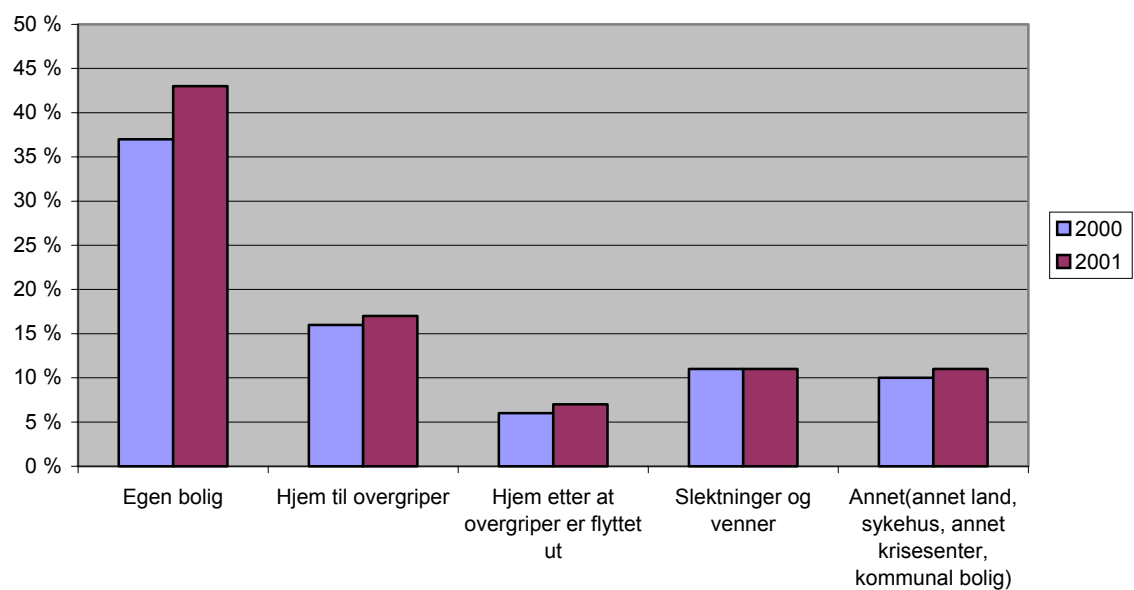
Er mishandler anmeldt

Kontakt med støtteappart under opphold

Hvor reiste kvinnene etter oppholdet

Statistikk fra medlemmer i Krisesentersekretariat 2001

* Barn i følge med mor ** Noen sentre har registrert alle telefonhenvendelser, andre bare krisetelefoner fra kvinner

Senter / Telefon	Antall Kvinner	Antall Barn	Beboere Totalt	Overnatt- ings døgn	Kvinner	Barn	Dag- brukere	Under 18 år	Telefoner **
Aust Agder	45	39	84	1475	861	614	80		672
Alta	1	4	5	5	1	5			18
Lofoten	9	9	18	65	26	39	6		132
Gjøvik	34	27	51	878	509	369	89		451
Tromsø	31	18	49	1451	904	547	21		273
Vesterålen	14	9	23	465	301	164	8		46
Asker/ Bærum	67	54	121	2200	1229	972	87		443
Romerike	107	96	203	6443	3121	3322	125		748
Mosjøen	13	6	19	639	398	241	132	6	372
Midt-Troms	19	26	45	438	160	278	7		113
Narvik	13	22	35	1292	659	633	32	16*	379
Nord- Trøndelag	40	18	58	1330	580	750	6		161
Orkdal og omegn	15	10	25	727	429	298	36	2	104
Indre Østfold	55	42	97	1639	993	646	51		1095
Moss	57	51	108	3186	1613	1574	248		449
Vest Agder	81	75	156	3002	1611	1391	171	7	722
Betzy	106	96	202	3599	1994	1605	109		3207
Sogn og Fjordane	30	24	54	701	392	309	156	32	1094
Haugesund	50	45	95	1646	949	697	106		1663
Stavanger	86	77	163	2036	960	1076	97		1155
Harstad	16	9	25	221	150	71	26	9	100
Rana	32	19	51	882	381	501	35	2	456
Vest Finnmark	12	8	20	497	240	257	22		248
Vestfold	124	47	171	3481	2340	1141	229		812
Bodø	37	31	68	577	393	184	114		918
Ytre Helgeland	23	9	14	402	136	266	42	5	291
Sør Helgeland	24	7	31	879	533	346	153		104
Sunn Hordaland	16	15	31	197	75	122	19		393
Kongsberg	42	27	69	1008	446	562	126		947
Total	1199	920	2091	41361	22384	18980	2333	63	17566